Насриддин
Лақай

ОНАЖОНИМ ЛАҚАЙИМ

Тошкент - 2008

Ушбу назмий тўпламда элнинг орзу – умид ва армонлари фалсафий мушоҳада асосида қаламга олиниб, шеърият ихлосмандларига тақдим этилмоқда.

ОНАЖОНИМ ЛАҚАЙИМ

Туркий қавмлар ичра салобатли чинорсан.
Томирларинг терандир, ҳам сергак, ҳам бедорсан.
Йўлдошинг ҳақ, йўлинг оқ, ҳам мангу беғуборсан.
Туну-кун бошимдасан меҳрибоним Лақайим.
Ҳам қиблагоҳ, ҳам опа, онажоним Лақайим!

Тарихларнинг қаърида маюс юзингни кўрдим.
Душманга тик тикилган ботир кўзингни кўрдим.
Ўзлигинг кўз-кўз қилган дадил сўзингни кўрдим.
Жонини қалқон қилган қаҳрамоним Лақайим.
Ҳам отамсан, ҳам акам, онажоним Лақайим!

Сен борсан давраларда бошим доим баланддир.
Дилдан айтган ҳар сўзинг – менга насиҳат-панддир.
Юртим дея курашдинг, демак, эл сарбаланддир.
Маҳшар куни эъзозда, пок имоним Лақайим.
Сен қиблагоҳ, сен укам, онажоним Лақайим!

Олис сарҳадлар бўйлаб сенга мақтов ёғилди.
Ботир эл фарзанди деб, менга қутлов ёғилди.
Олқишлардан кўнглимга илҳом лов-лов ёғилди.
Илҳомим сарчашмаси – соф достоним Лақайим.
Менинг синглим, вужудим, онажоним Лақайим!

Олис қитъалар узра номинг менга мададкор.
Шу буюк ном ичида билмам қандай хислат бор?!
Энг мураккаб дамда ҳам шу ном қўллашга тайёр.
Аждод руҳи мужассам, ҳам қалқоним Лақайим.
Пийри комил, отамсан, онажоним Лақайим!

Ҳаёт қўшиқ айтган пайт - Сендан мадад сўрайман.
Тақдир оғу тутган пайт – Сендан мадад сўрайман.
Ажал келиб кутган пайт – Сендан мадад сўрайман.
Барча кунда мададкор – мард сорбоним Лақайим.
Бобом, момом, отамсан, онажоним Лақайим!

Ушбу бўйу-бастингдан келажагингни кўрдим.
Қайтиб зиё нурини олажагингни кўрдим.
Ботирим деб яна Эл, бўлажагингни кўрдим.
Кечам, бугуним, эртам – бу давроним Лақайим.
Ору, номус, виждоним, онажоним Лақайим!

2007 йил, апрель.

ЛАҚАЙ БИТТАДИР

Дунёда эллару-элатлар кўпдир.
Қавмлар ичра сер савлатлар кўпдир.
Туркий улус ичра миллатлар кўпдир.
Лекин, Лақай деган элат биттадир.

Жаҳонда денгизу-дарёлар ҳам мўл.
Сайроқи булбулу – гўёлар ҳам мўл.
Мусиқий оҳангу алёрлар ҳам мўл.
Лекин, Лақай деган элат биттадир.

Оламни турфа ранг, безаклар босган.
Юлдуз кўплигидан – осмонга осган.
Менинг аъмолимга шундай сўз ёзган:
«Асра, Лақай деган элат биттадир».

Борлиқни кезсанг гар океан бисёр.
Кўзларни олғувчи турфа ранг бисёр.
Қалбимга жо бўлган шундай калом бор:
«Эшит, Лақай деган элат биттадир».

Бош-оёқ юрсанг гар ўрмонлар тўла.
Турфа миллатга хос инсонлар тўла.
Менинг юрагимда армонлар тўла:
«Афсус, Лақай деган элат биттадир»!

2007 йил, май.

ҲАБИБУЛЛО СОЛИҲГА

Дунёда шодлик бор, қайғу-алам бор.
Элни деб, юртни деб, чеккувчи ғам бор.
Гоҳида тантана, гоҳи мотам бор.
Дармонсиз дардларга дармон бўлмадик,
Шу Эл умид қилган инсон бўлмадик.

Элнинг оғалари юлдуз кўзлашган.
Ой билан юзма-юз туриб сўзлашган.
Эл учун жаннатдан макон излашган.
Юлдузни кўзлаган карвон бўлмадик,
Шу Эл умид қилган инсон бўлмадик.

Улуғ давраларда сўзбошчи азиз.
Эл, улус, элатда – элбошчи азиз.
Порлоқ йўл кўзлаган йўлбошчи азиз.
Карвонни бошқарган сарбон бўлмадик,

Шу Эл умид қилган инсон бўлмадик.

Элнинг белидаги қуввати бойлик.
Турмуши, суръати, сийрати бойлик.
Элни – Эл қилгувчи қудрати бойлик.
Елиб - югурдигу бардам бўлмадик,
Шу Эл умид қилган одам бўлмадик.

Оқар дарёнинг ҳам ғайрати гўзал.
Чопар дунёнинг ҳам суръати гўзал.
Минбарда воизнинг журъати гўзал.
Шу сокин оламда шахдам бўлмадик,
Шу Эл умид қилган одам бўлмадик.

Кўкрагин керганлар эл билан буюк.
Эл ичра ардоқли, эл ичра суюк.
Элидан олисда биз бағри куюк.
Элпарвар шу элга ҳамдам бўлмадик,
Шу Эл умид қилган одам бўлмадик!

2007 йил, август.

ИЛТИЖО

I

Кел, эй тарих, сўйла ўтмишдан,
Аждодларнинг бору-йўғини.
Элни асра ёмон қилмишдан
Нурли кўрсин эл буёғини.

Эллар аро сўнг ечилсин,

Ечилмаган жумбоқлар.
Сенинг учун савоб бўлсин
Менга бўлсин сабоқлар.

II

Доно ҳаёт, ўтинаман, сен
Устоз бўлгин мендек нодонга.
Нодонликдан ўкинаман мен
Умрим кетмиш қайси томонга?!

Сен ўзингсан донишманд, олим
Олам аро устоди маъруф.
Дарс бергувчи доно муаллим
Сен эрурсан буюк файласуф.

Бутун борлиқ нурга тўлсин,
Қайнаб оқсин булоқлар.
Сенинг учун савоб бўлсин
Менга бўлсин сабоқлар.

III

Эй ҳайдовчи, еткиз манзилга,
Беҳиммат шу суҳбатдошингни.
Ҳиммат кўрсат бу ғариб дилга
Ўкситмагин ўз меҳмонингни.

Меҳр кўрсат, мурувват кўрсат,
Ҳурмат билан боқсин ҳаётга.
Кел, дўстгинам бир мадад кўрсат
Эл тарихин излаган зотга.

Ғайратларинг ошсин-тошсин,
Чун тўлқинли қирғоқлар.
Сенинг учун савоб бўлсин
Менга бўлсин сабоқлар.

IV

Эй йўловчи, меникига қайт,
Бўлгин менинг азиз меҳмоним.
Элим наслу-насабини айт
Токи ором олсин бу жоним.

Лақай деган қандайин элат?
Қайда унинг олис ўтмиши?!
«Босмачилик» бу не ҳаракат?
Тўғримиди элим қилмиши?!

Иброҳимбек – у қандай сиймо?
Доҳиймиди ва ё қаҳрамон?!
Юртим дея юртсизлик аро
Ўзга юртда берганмикин жон?!

Боболарим тортиб азоб,
Бўлиб душман, қулоқлар.
Айтгил, сенга бўлсин савоб
Менга бўлсин сабоқлар.

V

Сен шуларга жавоб бергин,
Оқил, доно меҳмоним.
Фақат, фақат тўғри дегин
Ором олсин ёш жоним!

Олис боқиб, сўйла-сўйла,
Эл илдизи қаёкда?
Мен шуларни ўйлай-ўйлай,
Ёш бу жоним қийноқда.

Айтгин, кўнглим ором олсин,
Чекинсин дард-қийноқлар.
Сенинг учун савоб бўлсин
Менга бўлсин сабоқлар.

VI

Эй буюк эл, бошини сила,
Таҳқирланган камтар элимнинг.
Тарихи «йўқ», тақдири «чала»
Ўтмиши минг дафтар элимнинг.

Шеър эмас бу, дарддир билсанг,
Узоқ назму - баётдан.
Ушбу элга ҳиммат қилсанг,
Ҳиммат қайтар ҳаётдан.

Ҳимматинга жавоб бўлсин,
Жаннат аро гулбоғлар.
Сенинг учун савоб бўлсин
Менга бўлсин сабоқлар.

2000 йил, октябрь.

ҚАЛБИМ ҚИЙНАР САВОЛЛАР

Менинг элим боғбонми, деҳқон?
Тинчимаган номсиз пахтакор.
Қайда бўлса қўриқ ер, ишон –
Ўша ерда лақайларим бор!

Чўлда жаннат қилишиб бунёд,
Куйкенекми ёки Тошробод.
Илон босган кимсасиз даштни
Гулистон деб қилсада обод.

Обод қилиб, кўчини боғлаб,
Йўрғалатиб Лақайи отни.
Қўшниларин кўнглини доғлаб
Излаб кетар оғир ҳаётни.

Сувлар чиқмас қақраган ерга,
Пахта қилса, боғ қилса бунёд.
Ботиб кетиб қоп-қора терга
Яратсада жаннатий ҳаёт.

Нечун элим минбарга чиқмас,
Кўкрагида йўқдир нишони?.
Нечун элим орденли эмас
«Босмачи»дир унинг унвони?

Обод қилса, қилсада бунёд,
Меҳнат қилиб тортмаса сурур.
Кўнгилларни қилгали обод
Қани элда аҳли тафаккур?!

Муракабдир ҳам жумбоқдир,

Ҳаётимнинг ҳар боби.
Хуллас, менда савол кўпдир,
Топилмас ҳеч жавоби.

1998 йил, январь.

КАСАЛХОНАДА ЁЗИЛГАН ШЕЪР

Яратгувчи умр бергин,
Ҳали кўп йил яшайин.
Дармон бергил, ғайрат бергин
Тўлиб-тўлиб тошайин.

Элнинг юки, юртнинг юки,
Бундай оғир залворли.
Элатимнинг ярим кўнгли
Менинг қалбим зардобли.

Ҳақ дегувчи бағри кабоб,
Мухлис элга шафқат қил.
Элим дея қалби зардоб
Банданга ҳам раҳмат қил.

Менсиз элнинг гурунгини,
Мадҳини ким куйлайди?!
Ўтмишини, бугунини
Минбарда ким сўйлайди?!

Элатимнинг армонлари,
Олис, яқин ўтмишдир.
Сен сўйлагин, деб шуларни

Тақдиримга битмишдир.

Эл жумбоғин ечиб-ечиб,
Ҳали кўп йил яшайин.
Хизматида сувлар кечиб
Майли қирлар ошайин.

Оллоҳ майли сен дард бергил,
Дард ҳам оғир бўлмасин.
Яна ўзинг мадад бергил,
Эл олимсиз қолмасин.

Шоирсиз эл, олимсиз эл,
Томири мўрт бўлади.
Сояларда очилса ҳам
Қуёш чиққач сўлади.

Мен шу элнинг бир парчаси,
Бирликнинг бир зарраси.
Армонлари, орзулари
Умидларин ҳаммаси.

Элгинамни умидидан,
Жудо қилма, Оллоҳим.
Мўжазгина тор хонадан
Кўкларга етсин оҳим!

Вужудларим бир зирқирар,
Оғриқларнинг дастидан.
Қодир эгам ўзинг асра
Қаттол ўлим қасдидан.

Деразанинг орқасида,
Изғир ажал шарпаси.
Гоҳи урар димоғимга
Хазонли куз нафаси.

Дарахтларнинг япроқлари,
Аста-аста тўкилар.
Кўриб жоним балдоқлари
Битта-битта сўкилар.

Барглар хазон бўлсаямки,
Ҳаёт хазон бўлмасин.
Паймонаси тўлсаямки
Эл умиди ўлмасин.

Эл ўтмиши битилмаган,
Варақларим ҳали кўп.
Ёлғиз юрак қилар исён
Вужудимчи қуруқ чўп.

Эл тарихи дарддир буткул,
Ҳам қувонч, ҳам исёндир.
Мен бўлмасам яна юз йил -
Ёзилиши гумондир.

Шу сабабли шўх ҳаётга,
Кўпдир менда эҳтирос.
Қалби қадоқ шу элимга
Юракда ишқ беқиёс.

Элимда бор орзу-ҳавас,
Ҳам ўтмиш, ҳам келажак.
Тарих билмас эл эл эмас
Билганлар Эл бўлажак.

Элим, дуо қил бир нафас,
Қайта дармон олайин.
Сенинг учун армон эмас
Умид бўлиб қолайин!

2004 йил, сентябрь.

ЭЛИМ БУЮКЛАРИГА

Тоғ ҳам қанча баланд бўлса,
Чўққи ҳам қор бўлади.
Бошга қанча ташвиш тўлса
Дўппи ҳам тор бўлади.

Чўққи қори қуёш чиқса,
Сойлар аро обшордир.
Чунки, қанча буюк бўлса
Борлиқ шунча хоксордир.

Элнинг, юртнинг ташвишлари,
Улуғларда мужассам.
Орзулари, армонлари
Эл номуси, номи ҳам.

Эл дардига бўлиб малҳам,
Ҳикмат эрур сўзлари.

Лақайимнинг ўтмиши ҳам
Бугуниям ўзлари!

1995 йил, июнь.

ОРИФОНА

Қалбларни забт этган малак ҳам ўзинг,
Қишдан сўнг баҳордан дарак ҳам ўзинг.
Севгини борлиққа қиёс айласам
Замин ҳам, само ҳам, фалак ҳам ўзинг.

* * *

Оламнинг йўғи ҳам бори ҳам ўзинг,
Қалбларнинг чўғи ҳам, қори ҳам ўзинг.
Сенинг ишқинг билан ёнмоқда ошиқ
Унинг йўлдоши ҳам, ёри ҳам ўзинг.

* * *

Сен билан гўзалдир, чексиз коинот,
Сен билан асалдир, бу мўжаз ҳаёт.
Бўлмасанг зулматдир бу золим дунё
Борсанки масалдир, ҳикматдир, баёт.

2000 йил.

ХАЙЁМОНА

Ишқдан узоқ эдим, ичмай майи ноб,
Кундан-кун аҳволим бўларди хароб.
Элимда не учун буюк кам десам
Ё севмас ва ёки ичмаслар шароб.

* * *

Шароб икки жаҳон ичра гулобдир,
Ишқ майин ичмаган – у ҳали хобдир.
Дунё тафаккурин барчаси майдин
Ошиқларни ориф қилган шаробдир.

* * *

Элим, баъзиларнинг қарашлари паст,
Олисларда юриб кузатай бир пас.
Менинг қалбим фақат кенгликларга ёр
Биқиқ базму жамшид мен учун қафас.

* * *

Не қилдим, не дедим – топдим маломат,
Эзгу ишларимни дединг қабоҳат.
Дунёда эзгулик доим харобдир
Элим, йўлгинангни тўсган жаҳолат.

* * *

Савоб умидида ёздик дастурхон,
Элнинг улуғлари эдилар меҳмон.
Шаробдан татмайин бир ишқсиз деди –
Ошиқнинг жаннатга тушиши гумон.

* * *

Сен билган жаннатлар сеники бўлсин,
Ҳар икки оламинг нурларга тўлсин.
Фақат тинч қўй мени, эй дўсти азиз
Орифлар жаннати меники бўлсин!

* * *

Бу борлиқ лаззати пок инсон учун,
Насроний, буддавий, мусулмон учун.
Ошиқ қалби сарҳад билмайди асло
Дунё таъқиқлари оломон учун.

* * *

Қадаҳ тут ёшларнинг замони учун,

Элнинг ушалмаган армони учун.
Ундан ортиб қолса, олисда беҳол
Дармонсиз шоиринг дармони учун.

* * *

Тилак айт, буюклар одати учун,
Юртим йигитларин қомати учун.
Элим деб элидан айри яшовчи
Тўпори лақайнинг омади учун.

* * *

Сипқор, тирикликнинг бир дами учун,
Ёшлик, нодонликнинг алами учун.
Сўнг қолса, Эл дея, элсизлик аро
Маҳкум элатдошинг қалами учун.

2005 йил, декабрь.

ТЎРТЛИКЛАР

Гоҳи бол, гоҳида аччиқлар ютиб,
Ҳаёт паст-баланддан этганда огоҳ.
Яратган эгамга шукрлар айтиб
Руҳинга сиғиндим азиз қиблагоҳ.

2007 йил, апрель.

* * *

Илм деб интилдим фан бозор бўлди,
Йўқ талаб-тартиблар бари бор бўлди.
Ўзгалар учун кенг, равон, катта йўл
Мен юрар чоғимда тиканзор бўлди.

2002 йил, май.

* * *

Ҳаётда ташвишлар қатма-қат, дўстим,

Ғам қисқа умрингдан харажат, дўстим.
Бошингда бош сийпар кишинг бўлмаса
Улкан ишлар сенга не ҳожат, дўстим.

2003 йил, январь.

* * *

Бундай тартиб, талаб нодонларга хос,
Аросатда, кўнгли ҳайронларга хос.
Ҳар икки дунёнинг ҳуру-ғилмони
Ўзлигин англаган инсонларга хос.

* * *

Мансаб сенинг учун бойлик ва даврон,
Шу кичик даргоҳда ўзинг мутлақ хон.
Жамоа аҳлига йўл кўрсат, лекин
Уларнинг қалбига бўлма ҳукмрон.

* * *

Қатъий тартиб-талаб манқуртларга мос,
Мен учун соф эркин, дунёқараш хос.
Фикрингни эл учун қилма қоида
Сенинг бор бойлигинг фақат эҳтирос.

* * *

Шу нурсиз чаманинг ўзинга сийлов,
Мени ҳам кутмоқда бағрикенг яйлов.
Ваҳшат қўрғонидан минг бор афзалроқ
Кенг яйлов бағрига тикилган ўтов.

2003 йил, июль.

* * *

УСТОЗ НАЖМИДДИН КОМИЛОВГА

Биз шогирдлар табаррук деб изингизни,

Тинглаш учун меҳр тўла сўзингизни,
Муршид билиб, пири комил ўзингизни,
Меҳрингизни туйдик устоз, меҳрингизни!

Шахдам қадам бошланади из-излардан,
Чин устозлар қўллагайлар холислардан,
Илм излаб келган эдик олислардан,
Меҳрингизни туйдик устоз, меҳрингизни!

Баъзан дунё ишларидан кўнгил ҳайрон,
Гоҳи хурсанд, гоҳида дил бўлиб вайрон,
Сукут сақлаб, Сиз туфайли бўлиб бийрон,
Меҳрингизни туйдик устоз, меҳрингизни!

Ғуборлашиб қолганида хуш дамларим,
Гоҳ йўрғалаб, гоҳи занглаб қаламларим,
Дилга сиғмас бўлганида аламларим,
Меҳрингизни туйдим устоз, меҳрингизни!

Гоҳ жавобсиз қолганида саломларим,
Эшитилмай дилдан айтган каломларим,
Ошганида дўст-душмандан гумонларим,
Меҳрингизни туйдим устоз, меҳрингизни!

Бу ҳаётнинг ўйинидан бўлганда лол,
Келганида машаққатлар дилга малол,
Қолганида топай дея илмим завол,
Меҳрингизни туйдим устоз, меҳрингизни!

Бу мадҳия эмас устоз, эмас мақтов,
Етмиш йиллик тўйингизга оддий қутлов,

Сизлар борки, қалблар равшан ёниб лов-лов,
Меҳрингизни туйдик устоз, меҳрингизни!

Орифларга аҳли суҳбат, мижозсиз Сиз,
Бугун эрта ҳам табаррук мумтозсиз Сиз,
Илму-одоб, дин аҳлига устозсиз Сиз,
Меҳрингизни туйдик устоз, меҳрингизни!

2007 йил, октябрь.

* * *

Шабнамдек покиза нигоҳларингда,
Олам гўзаллиги гўё мужассам.
Ҳарир атлас каби қароқларингда
Инсоний эзгу-пок хислатлар ҳамдам.
Дунёда бор бўлса иккита гўзал,
Уларнинг биттаси шубҳасиз ўзинг.
Хаёлот сингари шўх-қувноқ, зарҳал
Олам гўзаллигин акс этар кўзинг,
Наврўз айёмидек порлоқ юлдузинг!

2007 йил, сентябрь.

* * *

Элим ўзинг эрурсан соқи,
Ўзинг ҳофиз – ўзингсан булбул.
Муқаддасдир боболар боғи
Шу боғдаги ҳар тикан, ҳар гул.
Унга йиллар рангу-ҳид берган,
Орзу армон-бари пайваста.
Шу боболар боғидан терган-
Элим, Сенга мендан гулдаста.

2007 йил, март.

Лақай диалектида ёзилган шеърлар ва достонлар

ЕЛИМЕ БЕР

Бу дунйениң абийири –
тил, тафаккур, малимиз,
Шулар бöса сўзлер буррö,
ҳам кўрмекли ҳалимиз,
Насибемиз қöлимизда –
ризқи, аш-ҳалалимиз,
Эй Худайим, Елге берип
шу хислеттен айирма!

Ақлу-имöн тугел қилар
нöмаи-аъмöлимиз,
Тўбемизде жулдуз парлап,
жарих бöлар жöлимиз,
Давре тўри бизики бöп,
журтқа жетер қöлимиз,
Қадир Егем, Ел бöғин деп –
шу давлеттен айирма!

Елмиз шукур, вўзиң берген,
ҳам намус, ҳам аримиз,
Алла дейди, ҳар бир тамир,
ҳар бир журек таримиз,
Ихлас минан чин кўңилден,
бардир улкен заримиз,

Вўзиң қөллап, Ел бөл деп шу
фазилеттен айирма!

Мейман қилип аш-нан қөйип,
алиң, деген ел бизмиз,
Айсиз тунде жөл жирмесден
қалиң, деген ел бизмиз,
Таң аттирип, бамдад вөқип,
мейман жўнер маҳали
Нан жөлдашдир, ап хөржинға
салиң, деген ел бизмиз,
Ғамхөр Егем, Сен Елимди
шу хизметтен айирма!

Қараңаға аппақ таңди
улап, умид байлаған,
Дөсқа садиқ бөлишлихти
журегиге жайлаған,
Ҳақ жөлиға садақа деп,
чари қөшқар сайлаған,
Елмиз Алла, қөллап бизди,
шу ҳумбеттен айирма!

Тулпарини еслеп-еслеп
ат мазарда бўзлеген,[1]
Ғариб мазар, шаҳидлерге
аят вөқип, сўзлеген,[2]

[1] Йигирманчи асрнинг олтмишинчи йилларида Хрушчевнинг отларга қарши сиёсати туфайли отлар мажбурий гўштга топширилиб, гўшт комбинатининг имконияти тугаб, Кўктош-Султонобод йўналишида отларнинг қолган қисмини отиб ташланган сой. Айни пайтда «Отмозор» деб аталиб ўша атрофдан ўтаётган отлар мунгли кишнайди.
[2] Йигирманчи асрнинг йигирма-ўттизинчи йилларида большевиклар босқини туфайли Бухоро амирлигининг марказий ҳудудларидан аҳолининг бир қисми қочоқ сифатида

Туманли тун артта қалип,
нурли кунди кўзлеген,
Елмиз Алла, назар қилип
муруваттан айирма!

Яхши-жаман куннердеем
қип ибӧдат, шукурлер,
Жайнамазда тасби санап,
тавба деп, қип зикрлер,
Ҳам бугунди, ҳам ертенди
қип андиша-фикрлер,
Кеген Елмиз, Жаратувчи,
Сен раҳметтен айирма!

Алисдаги жулдузларди
кўзлеген ел – бизиӊ ел,
Небересин улақ чап деп
тезлеген ел – бизиӊ ел,
Бабалардиӊ батирлигин
сўзлеген ел – бизиӊ ел,
Эй Аллаҳим, Елимди шу
саӧдатдан айирма!

Пир-авлие мазарига
мақбарелер қӧйдирип,
Жил башию, садақа деп
бӧрдақилар сӧйдирип,

Афғонистонга ўтиш мақсадида Регар-Ҳисор-Кўктош йўналиши бўйлаб ҳаракат қилиш чоғида қизиллар томонидан муҳожирларнинг бир қисми отиб ташланиб, сўнгра маҳаллий аҳоли томонидан яширинча яқин тепаликка алоҳида мозорлар қазишиб кўмишганлар. Ушбу тепалик «Ғарибмозор» деб аталиб, халқ томонидан зиёрат қилинади.

Энг ахирғи нанди бўлип,
нани жӧхти тӧйдирип,
Кеген Елмиз, эй Худайим
шу ҳимметтен айирма!

Ата-ене, авледини
эӊ мутабар зат билип,
Сирдашию, жӧлдашини
жуйрик, тулпар ат билип,
Келинчекмен тулпар атти
ерге қӧш қанат билип,
Журегиге туйген Елмиз,
шу раҳаттен айирма!

Пас-балентке кўнип, жӧхти
жӧндирғанам бабамиз,
Сар лачинди желкесиге
қӧндирғанам бабамиз,
Меҳнет минен бахт шамини
жандирғанам бабамиз,
Эй Худайим, Елимди шу
карӧматтан айирма!

Алимлери суҳбет қурар,
елди бермен қаратип,
Шайирлари шеър вӧқийди
сўз сеҳрини таратип,
Палваннари алишади
бир-бирин журт сӧратип,
Ақсақаллар дува берер
ниетге нур вӧратип,

Қадир Егем, вўзиң чебер
Елди тугел жаратип,
Қойғаниңа Елим қайил,
Сен раҳметтен айирма!

Ел тарихи язилишда –
шул елимниң армани,
Қош китаплер жилда чиғип –
мақал, шеъру, дастани,
Даврелерде Лақай сўзи
басим боған замани,
Қадир Егем Сен елимди
камалаттан айирма!

2007 йил, октябрь.

ИБРАЙИМБЕК

Душман басса батир жигит
сақлайди кек,
Елди жийип баш бөлувға
ғайрат керек,
Елдиң ару-намуси деп,
вөтирмай тек,
Вөн миң атли қошинға сен,
саркарде – бек.
Душман кесе сен ат қойип
батир журек,
Елдиң ари, бетжувари -
Ибрайимбек!

Кўкке булут айналғанда
сен шунқарсан,
Шӧ ғубарли заманнарда
беғубарсан,
Батир елдиң тилегиде
Зулфиқарсан,
Душман кесе сен ат қӧйдиң
ачип кўкрек,
Елдиң ари, бетжувари -
Ибрайимбек!

Кең давреде ачилади
палван кўзи,
Кўпти кўрип вўткир бӧлар
батир сўзи,
Ҳам елбаши, лашкербаши,
бектиң вўзи,
Душман кесе сен ат қӧйип
батир журек,
Елдиң ари, бетжувари -
Ибрайимбек!

Жариқ жулдизлар ичиде
энг жарқини,
Жӧлбашисан, қуяшисан -
гаптиң чини,
Ел асманин қӧриқлаған
зӧр лачини,
Душман кесе сен ат қӧйдиң
ачип кўкрек,
Елдиң ари, бетжувари -

Ибрайимбек!

Ел устиге ат қойғанниң
чиғип дути,
Вӧсал бӧлип душманнариңниң
табути,
Сенсен вўзиң, ел шунқари,
ел бургути,
Душман кесе сен ат қойип
батир журек,
Елдиң ари, бетжувари -
Ибрайимбек!

Сибир бӧған еллеримниң
арманисан,
Шаҳид кеткен шерлеримниң
арманисан,
Бари бирем жара журек
дарманисан,
Душман кесе сен ат қойдиң
ачип кўкрек,
Елдиң ари, бетжувари -
Ибрайимбек!

Авур кунде елди жийип
сен баш бӧлип,
Шӧ бебардаш заманаға
бардаш бӧлип,
Булутларди парчалавчи
қуяш бӧлип,
Душман кесе сен ат қойип

батир журек,
Елдиң ари, бетжувари -
Ибрайимбек!

Ай-жулдузсиз асманнарда
жулдиз бӧлдиң,
Тун қараңа заманада
кундуз бӧлдиң,
Батирларға жӧл башлаған
бир из бӧлдиң,
Душман кесе сен ат қӧйдиң
ачип кўкрек,
Елдиң ари, бетжувари -
Ибрайимбек!

Асадулла, Егемберди
батир бари,
Алимардан, Барат, Байтур,
Тӧғай Сари,
Хуррамбекмен, Шерметбегем
ел сарвари,
Душман кесе сен ат қӧйип
батир журек,
Елдиң ари, бетжувари -
Ибрайимбек!

Ибрайиму, Исматбеклер
газер жигит,
Алет, Кўген, Элбаш, Артиқлар
шер жигит,
Алимардан, Қарақуллариң

ер жигит,
Душман кесе сен ат қойдиң
ачип кўкрек,
Елдиң ари, бетжувари -
Ибрайимбек!

Сўзсиз кеткен батирлардиң
авазисан,
Навасиз бир замананиң
жўр-сазисан,
Ўтанбегу, Арзиқулбек
устазисан,
Душман кесе сен ат қойип
батир журек,
Елдиң ари, бетжувари -
Ибрайимбек!

Имамқулман, Рустем батир
бўп жўлдашиң,[3]
Мўлла Латиф, мўлла Султанлар
қўлдашиң,
Абдусамет, Халмаметлар
давредашиң,
Душман кесе сен ат қойдиң
ачип кўкрек,
Елдиң ари, бетжувари -
Ибрайимбек!

Абдушукур, Ақмуратлар

[3] Қолганларнинг бариси Иброҳимбекнинг Афғонистондаги ҳарбий фаолияти давомида қўрбошилик қилган шахслар.

бöп елге баш,
Имамназару Имамяр
саңа сирдаш,
Абдукарим, Бўри палван
бöп баши таш,
Душман кесе сен ат қöйип
батир журек,
Елдиң ари, бетжувари -
Ибрайимбек!

Халмуҳаммет, Шақул хöжа
журекке жав,
Ниҳöлбанду, Мандарачи
бöп кўңли тав,
Батирларға тиз чўктилер
вöн миңлеп яв,
Душман кесе сен ат қöйдиң
ачип кўкрек,
Елдиң ари, бетжувари -
Ибрайимбек!

Мухлис елди, бугун арвейиң
қöлласин,
Батирларам руҳлериңнен
мадет асин,
Қöли ачиқ елим дувасин
жöлласин,
Душман кесе сен ат қöйип
батир журек,
Елдиң ари, бетжувари -
Ибрайимбек!

Жӧл башлайди журекке жай
айтқан сӯзиң,
Батирлардиң умиди бӧп
басқан изиң,
Давредаш шу дӧсларғаям
пирсен вӯзиң,
Душман кесе сен ат қӧйдиң
ачип кӯкрек,
Елдиң ари, бетжувари -
Ибрайимбек!

2007 йил, август.

ХУДА БЕРСИН

Малу-дунйе сорағичлар,
Ҳақ десин, Алла десин,
Ҳар бандеге байлиқ, давлет
Худаниң вӯзи берсин,
Пок ибодат, чин итоатман
мулк, давлет, мал кесин,
Ҳар биримиз ғамимизди
жаратқан вӯзи жесин.

Банде берген пулу-мал бу –
кун келип кӯзди вояр,
Таънелер журекти дахлап,
тилди калте қип қояр,
Пайт пайлаб, жипсиз асип,
бепичақ тиғсиз сояр,

Беминнет дунйею-фарзент
тилегин Алла берер.

Банде берген тўрт теңге,
мулк емес, дунйе емес,
Вақтинча таскин бериб лек,
кўзде нур, зия емес,
Сўз салар тилге, лекин тил
булбули гўё емес,
Алла деп, қисаң ихласлар
мал берер, дунйе берер.

Банде берген тамчи сув бул,
тамақа салқин бомас,
Чамбилге бомай чирақжав,
кўңилге таскин бомас,
Бандесиден тилегениң
кўзди воймасдан қамас,
Илтижо қил, дунйе-давлет
Алланиң вўзи берер.

Алла берген дунйе-давлет
ҳам давамли мол болар,
Чин ихлас минан тилесең
бешигиңе бахт толар,
Елге қошиб, ҳурмет ашип,
тўрге вўткезген шолар,
Пок ниет қип мал тилесең,
Алланиң вўзи берер.

Банде берген жарти кулче,

тилди калте, гуң қилар,
Алла-алла елге бер деп,
банде баш урип жилар,
Саф ниетли ел-улусқа,
ҳам берип башин силар,
Алла деген елге мол-кўл –
Жаратқан вўзи берер!

Елди деп ел ағалари,
елге бахт сорап кеген,
Ақилу-батирлариға
тажу-тахт сорап кеген,
Ниетини тоғри ағанниң
жайи жаннет деген,
Тавба дегинда тилегин,
Алланиң вўзи берер.

Давлету-дунйе талебгер,
Ҳақ десин, Алла десин,
Бандеден қимай умидлер,
Худаниң вўзи берсин,
Пок ибодат, чин итоатман,
береке-бахт кесин,
Ҳақ деген елдиң ғамини
елди ел қиған жесин,
Алла десин, илтижо қип,
малу-давлетлер берер!

2007 йил, 24 декабрь.

ХАС КАПЕ

(дастан)

Атам саған хас капе,
Ташвишием аз капе,
Қишин-жазин саз капе,
Бизге шулам бас, капе –
Атам саған хас капе.

Евррёмонт демейди,
Абой, липка жемейди,
Тенеге дард бермейди,
Атам саған хас капе.

Кунде шавқин-куйи жок,
Ал-алу, қуй-қуйи жок,
Астин-устун уйи жок,
Атам саған хас капе.

Майлислер батке урди,
Чанг-ҳава дартке урди,
Абийир гартке урди,
Қабат – қабат мас капе.

Зияпатлар бездирди,
Кўтер-кўтер тоздирди,
Елсизликти сездирди,
Гуриллеген мас капе.

Қабат-қабат тар ҳавли,
Ели кўбу – кар ҳавли,
Ҳамсаяға зар ҳавли,

Тӧққиз қабат мас капе.

Етекте ел – ала ел,
Асманида жала ел,
Журтта қаған – бала ел,
Атам саған хас капе.

Вӧтирғанлар бал бӧлар,
Елден кеткен кал бӧлар,
Етекте вӧсал бӧлар,
Қайқайип бекас капе.

Журтта қаған ватанли,
Мал дунйеси қӧтанли,
Абийирли султанли,
Атам саған хас капе.

Кўппен жирген кўл бӧлар,
Қури емес – ҳўл бӧлар,
Барекети мӧл бӧлар,
Атам саған хас капе.

Вӧнда сераб айрани,
Ачихдир дастархани,
Шулдир елдиң байрами,
Атам саған хас капе.

Жарашади қамишлар,
Жамбашлашип жатишлар,
Бабеки там жабишлар,
Атам саған хас капе.

Люстралариң – қамишиң,
Салқин уйде жатишиң,
Айраннарға қанишиң,
Атам саған хас капе.

Жашмичлерге тӧйишиң,
Кучли билек бӧлишиң,
Иштиң кўзин вӧйишиң,
Атам саған хас капе.

Қавун кесип тилишиң,
Симға тизип илишиң,
Ғалминдилер қилишиң,
Атам саған хас капе.

Тарбизларға тап берип,
Бел-кетменге сап берип,
Пистени қап-қап терип,
Атам саған хас капе.

Жумурқаси, тавуғи,
Куев хиштиң жувуғи,
Вўрел иссиқ-сувуғи,
Атам саған хас капе.

Вӧң жағида бажаси,
Тўрде кампир - ачаси,
Тиззесиде қизчаси,
Атам саған хас капе.

Келинчек ийнек савар,
Уллари кандик тебер,
Қӧтанда бек – алапар,
Атам саған хас капе.

Авруп турсаң – жан вўлже,
Жӧл жирсең – табан вўлже,
Дан ексең – сабан вўлже,
Атам саған хас капе.

Асманида жулдизи,
Сувда балиқ, қундузи,
Парделери гулдузи,
Атам саған хас капе.

Вӧртасида жер вӧчақ,
Писте вӧтин бир қучақ,
Вӧчағида тӧла чӧқ,
Атам саған хас капе.

Даречеси туйнекли,
Ҳавли қӧйли-ийнекли,
Егелери билекли,
Атам саған хас капе.

Кийиз кузги-баҳари,
Бӧғжамаси аҳари,
Бамдат вӧқип саҳари,
Атам саған хас капе.

Ҳавлисиде вўрмеги,

Қиз алип, қиз бермеги,
Шул елимниң ермеги,
Атам саған хас капе.

Жайлавида қӧйи бар,
Ул бӧзбала - вӧйи бар,
Қизға жавчи – тӧйи бар,
Атам саған хас капе.

Машиннен-машин сайлар,
Яна жаңасин алар,
Жилде бешикесалар,
Атам саған хас капе.

Кексениң жайи тўрде,
Мали жайлавда- вўрде,
Душмани ачиқ гўрде,
Атам саған хас капе.

Асманида ай тайин,
Ағайини бай тайин,
Уруғи Лақай тайин,
Атам саған хас капе.

Елдиң буюк сири бар,
Мали – қӧлдиң кири бар,
Ешан баба – пири бар,
Атам саған хас капе.

Астида Лақайи ат,
Ҳам Бедеву, ҳам Ғират,

Атман елим қӧшқанат,
Атам саған хаскапе.

Арахчини гуллеме,
Тақия-чи жўрме-ме?!
Кийгени-чи бурме-ме?!
Атам саған хас капе.

Бӧхчасини қарасам,
Тахтали зӧр бекасам,
Улиға куевчапан,
Атам саған хас капе.

Жегени гўшмен қатиқ,
Жемишме буннан артиқ,
Таң атмастан буламиқ,
Атам саған хас капе.

Мейманиға гўши бар,
Қабирғаман-тўши бар,
Бафуржаға аши бар,
Атам саған хас капе.

Қудағийға қӧшқари,
Қӧқардиңам ашқари,
Қип режеден ташқари,
Атам саған хас капе.

Чегелдеги чирайи,
Қудағийға кирайи,
Кўйлекминен пидайи,

Атам саған хас капе.

Уч куннетип мейман қип,
Мейманди Хизир билип,
Қōшқабат сарпай қилип,
Атам саған хас капе.

Желек, белбев қудаға,
Жайнамазам садаға,
Намаз вōқип қиблаға,
Атам саған хас капе.

Хōржиниға тўш салип,
Беш шōрпалиқ гўш салип,
Вўзи дува қип, қалип,
Атам саған хас капе.

Вўсип-гуллесе қақи,
Тōй қип чақирар сақи,
Башида жўрме тақи,
Атам саған хас капе.

Сақилари сайрайди,
Елди тōйға қайрайди,
Тōй жеп елим жайрайди,
Атам саған хас капе.

Баҳарде булағи кўп,
Кўрпече-қурағи кўп,
Алишу-улағи кўп,
Атам саған хас капе.

Байраминиң бари тӧй,
Чаршемби базари тӧй,
Чал-кампирге-қари тӧй,
Атам саған хас капе.

Қирқи чихча – чилле тӧй,
Тез жирсин деп – кулче тӧй,
Юзге кирсе – ҳилле тӧй,
Атам саған хас капе.

Тишин жарса – қурмач тӧй,
Бидирласа – тилмач тӧй,
Қӧш ҳайдаса – амач тӧй,
Чапан пичсе – жирмач тӧй,
Атам саған хас капе.

Қизча чапса – мӧнчах тӧй,
Ул жугирсе – чӧчах тӧй,
Қавун пишсе – пӧчах тӧй,
Атам саған хас капе.

Тӧйдан алдин – қурчах тӧй,
Тандир қиса – вӧчах тӧй,
Бир гале – бир қучах тӧй,
Атам саған хас капе.

Чақалақа тай - тай тӧй,
Чӧчах кесер - вай-вай тӧй,
Дӧллар кесе – бай-бай тӧй,
Атам саған хас капе.

Баҳарде мал ҳайдав тӧй,
Мал ҳайдаса жайлав тӧй,
Кенг жайлавда вӧтав тӧй,
Мал ендирсе қишлав тӧй,
Қишқа қӧшқар байлав тӧй,
Атам саған хас капе.

Тил чихса – гуңгӧла тӧй,
Шавулақ – бузғӧла тӧй,
Тажикче – қиңғӧла тӧй,
Атам саған хас капе.

Тиши чихса тиш тӧйи,
Ичи қатса – ич тӧйи,
Канде бӧмас ҳич тӧйи,
Атам саған хас капе.

Улиға суннет тӧйи,
Елиме зийнет – тӧйи,
Дӧсқа беминнет тӧйи,
Атам саған хас капе.

Сиңнисиге қиз тӧйи,
Вӧннан сӧң балдиз тӧйи,
Баҳарде жалбиз тӧйи,
Табистан тарбиз тӧйи,
Буруңғи – қимиз тӧйи,
Атам саған хас капе.

Ул тай минсе – тай тӧйи,

Ақ вӧтавда жай тӧйи,
Айналсаң Лақай тӧйи,
Атам саған хас капе.

Ишлесе - жавур тӧйи,
Хиш кесе – бавур тӧйи,
Хуп алле тавур тӧйи,
Атам саған хас капе.

Кунде шамда аш – тӧйи,
Чақалақа чаш тӧйи,
Какул қӧйса – баш тӧйи,
Атам саған хас капе.

Ҳамсаялар зӧр хишим,
Ағайиним – танишим,
Шӧларман бутдир ишим,
Атам саған хас капе.

Кирне кирсе дам тайяр,
Духтур-мӧллаям тайяр,
Сувсаса зам-зам тайяр,
Атам саған хас капе.

Қӧл узатса ай жувуқ,
Егерлеген тай жувуқ,
Худаға Лақай жувуқ,
Атам саған хас капе!

Лақайманки, кӳңним тӧқ,
Таъсир қимас ҳич бир дӧқ,

Башқасиман ишим жөқ,
Атам саған хас капе!
2007 йил, июль.

АЙНА БАЛИҚ, АЙ БАЛИҚ
(дастан)

Айна балиқ, ай балиқ,
Нағмаларға бай балиқ.
Қөтаннаған ватаниң
Жаннетдейин жай балиқ.

Айна балиқ журтиңди,
Қөриқлағин еге бөл.
Ай балиқа севгиңди
Аямағин - еге бөл.

Айна балиқ - бөз бала,
Ай балиғи – қиз бала.
Екевиге иргешген –
Балиқча - балдиз, бала.

Ай балиқ – сулув балиқ,
Бетлериңди жув балиқ.
Бетлериңди жувғали
Гирдиң төла сув балиқ.

Айна балиқ сен минен,
Қөтаңиңда сузейин.
Душман қөйған қармақти

Бирте-бирте узейин.

Ай балиғим жөлиңди,
Қаш қарайса марайин.
Сен жашинған жулгеге
Асте аңнип қарайин.

Сөң мен ушлап қөлиңнан,
Кең дайраға тартайин.
Жөлиңдаги төрларди
Бирте-бирте жиртайин.

Ай балиқ сувға төйған,
Қамиштан кеште вөйған.
Ай балиғим атиңди –
Бабам қизиға қөйған.

Ай балиғим, жан балиқ,
Лайли сув – туман балиқ.
Қармақлардиң дастиден
Журеккенең қан балиқ.

Айна балиқ хан балиқ,
Маңа бир дастан балиқ.
Сен елимди қөллаған –
Инқилаб заман, балиқ.

Ҳамилерде бөп жөлдаш,
Сен елиме желкедаш.
Жөл кўрсетип атларға
Сурувиңе бөлип баш.

Елди сувдан вўткездиң,
Авғаннарға кеткиздиң.
Яна қайтарип алип –
Лақай журтқа жеткиздиң.

Айна балиқ, қулақ сал,
Саңа тарих вөқийин.
Елимниң вўтмишини –
Дастан қилип төқийин.

Лақай баба бек бөған,
Душманнари тек бөған,
Ақ патша басип алип
Сөң-сөң елге кек бөған.

Чаптирип ел атини,
Аттиң энг зөр затини,
Хамчи басип хатини,
Берип душман датини.

Балшевиклер басқанда,
Сақаллини асқанда,
Елге тўҳметлер қилип,
Ғам қайнади қазанда.

Айна балиқ тушунгин,
Айтқанима ишенгин.
Аввел гапти ешитип
Сөң дайраға пишингин.

Елде кўп бўп батири,
Ат егерлеп жатири.
Жийилишиб ат қўйди
Деб бабалар хатири.

Ибрайимбек баш бўған,
Елге зўр сирдаш бўған.
Душман кеп ел башида
Тийирманнан таш бўған.

Ибрайимбек елбаши,
Алимханниң сирдаши,
Кесин деп душман лаши,
Ел деп егилди баши.

Айна балиқ дардим кўп,
Мен қайсини айтайин.
Е, айтмай ватанима
Арман минан қайтайин.

Айна балиқ – баласан,
Не тайласам илесен.
Айтмасамам вўзгенең
Барисини билесен.

Жан балиғим қулақ сал,
Қисқа-қисқа гапирей.
Журекдеги дардимди
Дастархан қип шапирай.

Басқинчилар басдилар,

Елдиң кўресини - ғам.
Булут қаплаб асманди
Елдиң куни бир тутам.

Тақдирсиз ел титилди,
Насибеси катилди,
Ел тўҳметке жӧлиғип
Жиргич жӧли пителди.

Елдиң баши пас бӧлди,
Рисқисиям аз бӧлди,
Ҳақиға шерик бӧлип
Басқинчиға саз бӧлди.

Мӧллалар Сибир бӧлди,
Сувухтан-вӧхтан вўлди,
Калхат егелеп журтти
Жантахлар басти жӧлди.

Жаманнан-жаман заман,
Дӧсларам душман таман.
Душманнардиң дастиден
Қуюн бӧп қалди ватан.

Бу куннерем елимниң,
Тағдириде бар екен.
Ярми бегана журтта
Ватанғаям зар екен.

Айна балиқ зиқ қилип,
Дардимди дастан қилдим.

Шу бегана журтларда
Сенерди сирдаш билдим.

Мусапирлиқ адамди,
Дӧсқаям зар қилади.
Кисеңде пулиң бӧса
Жӧқ дӧсти бар қилади.

Мениң дунйем бари шул,
Қалам минан қағазим.
Буннан башқа давреде
Лақай деген авазим.

Ҳаммегенеси шулдир,
Мениң бари байлиғим.
Беш-алти китап бӧлар
Жийирма жиллиқ айлиғим.

Сенергеем нан бӧлар,
Айлиғимнан қийғаним.
Елиме дастан бӧлар
Бир вўмирлик жийғаним.

Майли булар бир жақа,
Гуруңди кенг алайиқ.
Бир мен емес гуруңчи
Сенермен теӊ алайиқ.

Айна балиқ ҳа, дегин,
Ай балиқа сўз қатай.
Сенермен гуруңнешип

Ахшам шу ерде жатай.

Ай балиқжан уялма,
Мендеем ай қизлар бар.
Уч бөзбала – уч айна
Мен вўтсемем излер бар.

Вўмир деген шул екен,
Вöт лавуллап - кул екен.
Дöслар минан гуруңлер
Кулде вўсген гул екен.

Ай балиқ сен бермен ке,
Мына чегелдекти же.
Сöң қабағиңди ачип
Бир авуз габиңди де.

Ай балиғим кештечи,
Қармақ синсин бештеси.
Тенеңде каттенемниң
Сувда аққан кештеси.

Қарниңдағи кумушлер,
Жан мамамниң теңгеси.
Вöни бöйниға саған –
Кўрманаға жеңгеси.

Ай балиғим уялма,
Сен кўтергин пардени.
Бöйниңда катапамниң –
Кумуш зебигардени.

Тамағиңда асилған,
Жағаңнин-ма чачаға?!
Вöл чачахмес, лақайдиң –
Теңге тамахмöнчаға.

Сув астида тавланған,
Вöл кимлердиң кўрпеси?!
Жöқ, жöқ, вöл каттенемниң –
Сувда аққан серпеси.

Сув астида елимниң,
Тапқани табахчаси.
Жукчариғич, жук бети
Бöғжамаман бöхчаси.

Қамишларда тавланған,
Вöл кимлердиң қилиғи?!
Менимче вöлам қайси -
Жашлардиң чимилдиғи.

Айна балиқ, дöс балиқ,
Сен дöсимниң биреви.
Белиңде чалатамниң
Ағип кеткен белбеви.

Тенеңде жалтиллаған,
Атаңнин-ма ҳилласи?!
Вöл мениң чалатамниң,
Сувға тушкен тилласи.

Айна балиқ думиңнинң,
Вўткир бўмаса учи.
Вўл дум емес, бабамниң –
Алмасқана қиличи.

Тенеңдеги қилтихлар,
Тикенме, сув майсаси?!
Майса емес, елиме –
Душман атқан найзаси.

Сен лақайға атилған,
Найзаларди жутипсан.
Батир елге қалқан деп –
Жанғанаңди тутипсан.

Айна балиқ авғанға,
Ел вўтмеген ҳар жерден.
Мениң бабамлар вўткен –
Қуйи Лақайгузерден.

Лақайгузер Пархарда,
Вўткич жайлари барда.
Тўп-тўп бўлип вўткеннер –
Кечеси, таң атарда.

Сарайкамер жўл бўған,
Елем хийли гўл бўған.
Тўрт тарефи аскерлер
Вўрта катте кўл бўған.

Шу кўлден вўтемиз деп,

Тинч журтқа кетемиз деп.
Аскериден вöқ жеген,
Авғанидан дöқ жеген.

Тапқанини узатқан,
Аскер, мушкареннерге[4].
Мал-дунйесин талатқан
Залиму, гареңнерге.

Буларам бир тақдирдиң,
Синав-имтиҳаннари.
Ел-ел болар, тапланип
Эътиқод, иманнари.

Айна балиқ душманиң,
Дайраға тöр тайлапти.
Қармақ салип, қазиқа –
Дастесини байлапти.

Қармағини синдирип,
Жанған вöтқа атайин.
Тöрларини жип қилип
Жарти нанға сатайин.

Жарти нанди уматип,
Дайра бöйлап тайлайин.
Чин дöсиң ким, деселер –
Мен сенерди сайлайин.

[4] Мушкарен (мешгарон) – мешчилар, бутунлигича шилинган молларнинг терисига ҳавони тўлдириб, мешлар воситасида ҳожатмандларни сувдан ўтказувчилар.

Сеннен жуваш жанзатти,
Ҳали ҳичем кўрмедим.
Чунки, ҳали дунйеде
Ҳамме жерге вўрмедим.

Айна балиқ қирғахта,
Мен худайлап жатайин.
Таң атсин сөң ватанға
Шашип турип кетейин.

Ай балиқ қизларимиз,
Сеннен сабақ уйренсин.
Мейман кесе қөшқөллап –
Меймантабақ уйренсин.

Ай балиқ сен жавчиңди,
Кўп қийнамай ҳа, дегин.
Айна балиқти имлеп
Харжиңиз барма, дегин.

Куев харжи қизларға,
Ҳамме жерде таъмили.
Сөң сақуч балдизларға –
Куев карде – таъмили.

Ай балиқ, ийт қабарға,
Балиқчани қөйғиниң.
Вўкил айтмай қуданиң
Кўзгенесин вөйғиниң.

Айна балиқ келинниң,

Қолини кўп қисмағин.
Чач сийпатар екен деп –
Прическасин бузмағин.

Айна балиқ жöлдашлар,
Табақа пул тайласин.
Бöйдахлари келинниң –
Дöсларини сайласин.

Ай балихтиң чечеси,
Пулға бöйин иймесин.
Чирақ айналтирувда –
Чирақа сув тиймесин.

Жанған чирахтиң жаву,
Акуланиң чарбиси.
Куев жöлдашлар учун –
Арал денгиз тарбизи.

Куевге салле бöсин,
Журттиң жибек-пиллеси.
Қизларға харжи бöсин,
Хöвалиңниң тилласи.

Ай балиғим қулақ сал,
Ел ешитмес заманда.
Яна бир дам шунда қал
Менем сенер таманда.

Сенерде мен бабамниң,
Аппақ кўңнини кўрдим.

Жорғалашинди кўрип
Ғайратиңа тан бердим.

Арқандағи хоржинда,
Табахчитав пистеси.
Пистеге кели қазған
Қошқудуқтиң устаси.

Вондай уста ким десең,
Мениң айнам болади.
Дува бергин, бойниңа
Тизгин писте салади.

Кеште тиксең бигизи,
Хатин асаң кийизи,
Писте минен майизи,
Дайим тайяр туради.

Айна балиқ сением,
Саволларға ворасам.
Хили, хишиң, уруғиң –
Ағайиннан сорасам.

Ағайиниң войлайма?!
Сен той қисаң қоллайма.
Узахларда яшасаң –
Салемини жоллайма?!

Ағайиниң ҳумбет қип,
Той қиса чақирама?!
Базарда ичиб жирсең

Чақирип бақирама?!

Ағайин жатип қаса,
Башини силайсама?!
Бир ахшам бағип жатип –
Сен савлиқ тилейсеме?!

Е мендейин сениңем,
Хишқа ҳич мейрин жӧхма?!
Мен касел бӧмайман деп –
Вўзиңнен кўңниң тӧхма?!

Ажел узахта емес,
Жаниңниң жамбашида.
Савлиқ раса алиста –
Ҳув, жулдузлар қашида.

Сав жаниңа дард сама,
Вўмириңе ат сама.
Тӧдаңди писент қимай –
Кейин сӧппайип қама.

Айна балиқ, булар бир,
Бекарчиниң гуруңи.
Дутарсиз бир улусқа –
Дутарчиниң гуруңи.

Ай балиқ сен паналап,
Ешитип хуп кулмегин.
Мениң бу дартлеримди
Сен ҳазил деп билмегин.

Айна балиқ, ай балиқ,
Бу бир елдиң дардидир.
Бари емес, бу дарттиң –
Пичигене гардидир.

Барини айте берсем,
Бир-еки жил жетмейди.
Кўп езмелеген минен
Журектен дард кетмейди.

Жан балиқлар сувдағи,
Ҳамсаяңам зӧр екен.
Сен вӧйнайсан, қурбақа –
Мусиқаға жӧр екен.

Екевиңди тӧхтатип,
Уч саҳат дарс вӧқидим.
Дардимдием чубатип –
Бирте дастан тӧқидим.

Айнам мейман екен деп,
Гирдимде чӧрчидиңар.
Езме айнаң габини –
Ешитип чарчадиңар.

Кўзлериңем тўрт бӧлди,
Сенердеем тӧй қарип.
Дӧслариңа тамаша –
Енеңларға вӧй қарип.

Мени тӧйға чақирсаң,
Алислардан келемен.
Тӧйда давреге чиғип
Шеърлер айтип беремен.

Бир аз қуйип, қиздирсаң,
Давреде хуп вӧйнайман.
Ай балиқларди тартип
Вӧйнамаса қӧймайман.

Яна менде савал бар,
Шулардиям билейин.
Сен айтқин, мен ешитип –
Қулағима илейин.

Айна балиқ сенерде,
Қистир-қистирлар барма?!
Яки, елиң камбағал –
Тўрткене сӧмға зарма?!

Сениңем ашналариң,
Бўлек журтта ишлейме?!
Хатин-бала уйде қап
Қатқан нанди тишлейме?!

Алисдағи шаҳарден,
Малдаванка излейме?!
Сӧң яна вӧни қӧйип
Башқасини кўзлейме?!

Бала, чаға, хатини

Пул сӧраса береме?!
Алис журттан уйиге
Уч жилда бир келеме?!

Мӧллалариң бирденге,
Тўртте хатин ал, дейме?!
Тўрттесиге қӧшқабат -
Уйлердием сал, дейме?!

Е бундейин қилихлар,
Бариси бизде барма?!
Бари жанзат инсапли
Фақат инсан беарма?!

Айна балиқ сенерде,
Бундай қилиқ жӧғ екен.
Шуниң учун ай балиқ -
Кўңни раса тӧқ екен.

Айна балиқ булар бир,
Шӧх Ҳаминиң гуруңи.
Бўлек журтта тӧлмаған
Шӧ каминиң гуруңи.

Булар саңа аманат,
Дӧслариңа жеткизгин.
Майли, барип тӧйиңниң
Камлерини питкезгин.

Ҳали замат вӧраза,
Қайнең қиз узатмайди.

Еки намаз вўтсин деп
Чимилдиқ тузетмейди.

Қайнеӊ қизин асманда,
Ай чихмаса бермейди.
Жавчи қойған куеви –
Бай чихмаса бермейди.

Бай бўсаям қоллари,
Ачиққана бай бўсин.
Айна балиқ давлети
Ай балиқа жай бўсин.

Тухум қой, балиқчалар,
Жугиргилеп тай бўсин.
Қизлариӊам кўрмекли
Қирқ какулли ай бўсин.
Ҳами дайраниӊ баши
Сув қуйилғич сай бўсин.
Душман қармақ тайласа
Дайра бети лай бўсин.
Бабаӊ абат қиған журт
Сувли жаннет жай бўсин.
Ағайиниӊ ҳумбетли
Мал-давлетли бай бўсин.
Сенергеем худайчи –
Насриддин Лақай бўсин.

2006 йил, август.

УЛ ТИЛЕДИМ

Баримизге вўмиржўлдаш –
бу нам екен,
Нам-нишансиз, вўмир – жарти,
ҳам кам екен,
Фарзентлермен кўңил кучли,
бардам екен,
Худа суйип берсе маңа
яна бир ул,
Ниет қилдим, ати бўсин
Абдурасул!

Пайғембердиң суйген қули –
уммет бўсин,
Ҳақ десину, жирген жўли
суннет бўсин,
Ел ағаси – иши елге
хизмет бўсин,
Умметим деб, Расул сўрап
Алладан ул,
Берсе, Ўмин, ати бўсин
Абдурасул!

Ат вўйнатқан елимдеем
шу намлар кўп,
Желкеси жер искемеген
палваннар кўп,
Чабандазу, елди деген
инсаннар кўп,
Ҳавес қилдим, бўсин майли
шўлардай ул,

Пешана дўң, жавурни кең
Абдурасул!

Қирқи чихмай елге берип
чач тӧйини,
Тиши чихмай, тишчиғар –
қурмач тӧйини,
Ҳар жил елге кўз-кўз қилип
мен бӧйини,
Тӧй қилайин Худа берсе
қӧшқардай ул,
Ели суйген жигит бӧсин
Абдурасул!

Кулчелерди жумалатай
тай-тай қилип,
Дӧс-душманди аңнап вўссин
билип-билип,
Чарчап кесем «ата» десин
кулип-кулип,
Худа берсе яна бирте
шундейин ул,
Ниет минен ати бӧсин
Абдурасул!

Тўртке кирмей шӧ палванди
суннет қилай,
Улим алим бӧсин, майли
меҳнет қилай,
Ел деген ел улларига
хизмет қилай,

Худа берсе яна бирте
шержурек ул,
Шӧ батирдиң ати бӧсин
Абдурасул!

Вӧн жашида аят вӧқип,
қип қираат,
Қадамида бисмиллани
қилип адет,
Бӧсағани басип вўтмей
бе таҳарет,
Худа берсе яна бирте
инсапли ул,
Шӧ мӧминниң ати бӧсин
Абдурасул!

Вӧн бешиде батирим деп
ат чаптирай,
Меҳнет минен ҳам байлиқ, ҳам
бахт таптирай,
Майли, кейин ишлемесден
дам ап турай,
Худа берсе ҳам мӧмин, ҳам
қабил бир ул,
Бӧзбаланиң ати бӧсин
Абдурасул!

Жийирмаға жетсе
уйлентирип улди,
Шу булбулге, мен тавуп
бир атиргулди,

Ниетиме жетип, ачип
бу кўңилди,
Худа берсе яна бирте
суюкли ул,
Шӧ ашихтиң ати бӧсин
Абдурасул!

Вўзи суйген қизғанаға
суйдирейин,
Журегига ел дардини
туйдирейин,
Ҳар тӧйида елге чапан
кийдирейин,
Худа берсе яна бирте
хизметкер ул,
Шӧ қабилдиң ати бӧсин
Абдурасул!

Ай кўзлеген айналарға
жӧлдаш бӧлип,
Айдай сулув апаларға
қӧлдаш бӧлип,
Ата-ене, ҳам елиге
сирдаш бӧлип,
Журт сӧрасин, Алла бергин
шундейин ул,
Шӧ жигиттиң ати бӧсин
Абдурасул!

Кўңни ачиқ журегием
тав бӧзбала,

Фикри тазза, вӧйи-иши
сав бӧзбала,
Лақайимниң журегиге
жав бӧзбала,
Бергин яна эй Худайим,
қӧшқардай ул,
Расулиңа уммет бӧсин
Абдурасул!

Шу елимниң дардлериге
қалқан жигит,
Ел мушкулин дайим қиғич
асан жигит,
Атасидай, ҳар бир сӯзи
дастан жигит,
Бер Худайим яна бирте
елпарвер ул,
Шӧ шайирдиң ати бӧсин
Абдурасул!

Ел дардиде артқа қайтмас
елде батир,
Авур кунде елге суенч,
далде батир,
Я, Аллаҳим, елим дува
қилаятир,
Бергиниң деп Насриддинге
яна бир ул,
Шӧ палванниң ати бӧсин
Абдурасул!

Ел ичиде бўлип вўссин
шердил инсан,
Кең дунйеде бўлип ачиқ
кўңил инсан,
Илму-адеп бабидаям
камил инсан,
Ҳар бандеге берсин Алла
шундейин ул,
Шу улларға жўра бўсин
Абдурасул!

Алламинан расулиға бўп
садиқ қул,
Суйген банде итаатта,
дайим, нуқул,
Лақайимнинг ҳар жигити
Абдурасул,
Алла, вўзиң, инсаф берип,
ҳидўят қил,
Елде ашсин, ҳам кўбейсин
Абдурасул!

Ел минен бўп қўшилишип
ел бўп жирсин,
Дармансиз шу лақайима
бел бўп жирсин,
Шу қадрли куннен алип
савўп, жирсин,
Я, жаратқан, егем, бергин
савепкер ул,
Шў жигиттиң ати бўсин

Абдурасул!

Лақайимда Расулға қул
инсаннар кўп,
Абдурасул деген батир
палваннар кўп,
Менде ҳали айтилмаған
дастаннар кўп,
Алла, илҳам бергин, суей
яна бир ул,
Шӧ батирдиң ати бӧсин
Абдурасул!

Абдурасул деген мураттаб
қӧри бар,
Журегиде ел намуси,
ел ари бар,
Алла деген, худа деген
бир зари бар,
Берсе яна маңа шундай
зеҳнли ул,
Шӧ ҳӧфиздиң ати бӧсин
Абдурасул!

Шу атти деб жумбушларға
келди кўңил,
Вӧразада ел дуваси
бӧлар қабул,
Я, Аллаҳим шу даҳаде
мағфират қил,
Бергин яна елим деген

намусли ул,
Ихлас минан ати бöсин
Абдурасул!

Ағайиннниң ифтарида
ул тиледим,
Алла минан расулиға
қул тиледим,
Навасиз шу улусқа
булбул тиледим,
Дува қилиң, Худа берсе
қöшқардай ул,
Шö жигиттиң ати бöсин
Абдурасул!
2007 йил, 1 октябрь.

ТИЛИМ КУЙГЕН

Дунйе деген ғам ташвишти
уйген-уйген.
Дöслар қалип душманнарди
суйген-суйген.
Мениң кўңлим арманнарди
туйген-туйген.
Барисиден мениң тилим
куйген-куйген.

Дунйе вўзи турған-биткен
ғавға екен.
Бири вўрге тартар, бири –

тавға екен.
Журегимиз дайим нишан
авға екен.
Бу дунйениң ғавғасидан,
тилим куйген.

Ташвишу-ғам кам вўмирге
тузақ екен.
Ажел қарип, савлиқ жӧли
узақ екен.
Тӧғри - қара, вўтирик-чи
аппақ екен.
Шум ҳаяттиң савдасидан
тилим куйген.

Ваъде минен кимлер куйип
алланади.
Журекке дарт, кўңилге гарт
байланади.
Жарти вўмир яна чаппа
айланади.
Ағайинниң ваъдесиден
тилим куйген.

Бирен кун жӧқ кимдир куйип –
қахшамаса.
Заманаңам заманаға
вӧхшамаса.
Қайғу-ғурбет қазани ҳич
бӧшамаса.
Замананиң зардесиден

тилим куйген.

Вўмир-вўмир шу бугунги
вўмир екен.
Жиргениң - ақ, жатип қасаң
кўмир екен.
Туралмасаң кўрпе-тўшек
темир екен.
Шум вўмирдиң ғалвасидан
тилим куйген.

Жарти нанди бир кун жесең
қарин тӧяр,
Бирев берген миннети аш
кўзди вӧяр.
Даврелерде тилиң калте
қилип қӧяр.
Дӧслардиңам даъвасидан,
тилим куйген.

Мен-менликлер кең дунйени
тар қилади.
Кең давреде абийирди
хар қилади.
Дӧсларди жӧқ, душманнарди
бар қилади.
Вўпке кўңил ҳавасидан
тилим куйген.

Яхши адам чин бир инсан
бӧп қалади.

Кам дунйеде мӧл-кӯл саваб
ап қалади.
Жамани-чи устиңе ат
сап қалади.
Инсанлардиң расвасидан
тилим куйген.

Бу барлиқти жариткувчи
нур бӧлади.
Нур кӯңилге тушкеннен сӧң
дур бӧлали.
Бир хил шайтан жамбашиңда
ҳур бӧлади.
Шундайлардиң васвасидан
тилим куйген.

Гаҳи маҳал жулдузларам
вӧсал бӧлар.
Вӧни кӯрип сав кӯңилем
касел бӧлар.
Тар куниңди фақат улфет
асел бӧлар.
Улфетлердиң нағмасидан
тилим куйген.

Жаз бӧғанда кун қутирип
қиздиради.
Бундай ҳава уйиңненем
бездиреди.
Хӧржинди ап салқин журтлар
кездиреди.

Бегана журт барасидан
тилим куйген.

Жаман куннер вўмириңе
тузақ бӧлар.
Душман жақин, дӧсиң раса
узақ бӧлар.
Қӧрқақ батир, батирлар-чи
қӧрқақ бӧлар.
Шум кўңиллер қарасидан
тилим куйген.

Тўҳмет-тўҳмет ақ куниңди
қаралайди.
Сав журекти нишан алип
жаралайди.
Бундай кунде шайтан егиз
балалайди.
Шайтаннардиң сарасидан
тилим куйген.

Тўрт тарефге қара, дунйе
даду-датдир.
Ата-бабам абат қиған журт
барбатдир.
Бир пайт қанат чиғарған ел
беқанатдир.
Мўмин кўңил жарасидан
тилим куйген.

Вӧйминан ғам жанди бўлек-

бўлек қилар.
Палваннарди раса кучсиз
билек қилар.
Вөннан ашиб кетеберсе
ҳалек қилар.
Кемтик вўмир аррасидан
тилим куйген.

Вўмир деген шуйтипкене
вўтеберер.
Гаҳ жугирип, гаҳ суринип
кетеберер.
Шашип-шашип ахириға
жетеберер.
Суриништиң шарпасидан
тилим куйген.

Сен ел бөсаң бабалардиң
жөлини бил.
Вўткен вўмир вөңиниям,
сөлини бил.
Бабалардиң ачиқ кеткен
қөлини бил.
Тарихсиз ел гиласидан
тилим куйген.

Сен ел бөсаң бабалардиң
сўзини де.
Ел деп келип, ел деп кеткен
вўзини де.
Ел ғамида жумулмаған

кўзини де.
Ел танимас баласидан
тилим куйген.

Тақдир деген кўп еллерге
берип кеген.
Вўйнап-кулип насибесин
терип кеген.
Биз-бизмиз деп кўкрегини
керип кеген.
Тақдир – ташдиң паррасидан
тилим куйген.

2007 йил, март.

СУЕГИМНИҢ СУЛТАНИ

Эң яхши, эң авур кунде
уруғимниң қалқани,
Вўткен ата-бабалардан
қаған авлед-нишани,
Эл-улустиң абийири,
ҳам ари, ҳам виждани,
Ҳурметлерим саңа бўсин
суегимниң султани.

Бу дунйеге кеген маҳел
киндик кескен вўзиңсен,
Дува берип даналихти
сўзге тизген вўзиңсен,
Балалихтан бугунимди

билиб, сезген вўзиңсен,
Эҳтирамим саңа бӧсин
суегимниң султани.

Билимиңди аширғин деп
қӧлға китап тутқазған,
Авур кунде сайип бӧлип
жанғанамди қутқазған,
Шу жигиттиң вўмири деп,
ҳалаватин жутқазған,
Таъзимлерим саңа бӧсин
суегимниң султани.

Бу дунйеде вӧқип вўс деп
кўрсетип кеӊ жӧлларди,
Тўбелерге тирмашқанда
сен узатип қӧлларди,
Жибекдейин милайим қип
гап кўтермес зӧрларди,
Раҳметлерим саңа бӧсин
суегимниң султани.

Кўкке булут айналғанда
мына намди ал дедиң,
Ел дардини яна қайта
журегиңе сал дедиң,
Энг ахирғи дамиңече
елге садиқ қал дедиң,
Иззетлерим саңа босин
суегимниң султани.

Ғафлетлерде жатқанимда
туриб елди яз деген,
Бир китабим чиққанида
буниң ҳали аз деген,
Ибрайимбек китап бӧлди,
енди пичи саз деген,
Меҳнетлерим саңа бӧсин
суегимниң султани.

Дилде қувват кам бӧғанда
журегимниң дармани,
Жӧл жӧғатсам вӯзиң ҳазир,
вӯзиң кӯңил фармани,
Сен қалбимниң қӯри, кучи,
эътиқӧди, имани,
Ибӧдатим саңа бӧсин
суегимниң султани.

Шеър язишқа тафаккуру,
берип саф илҳамларди,
Ҳамсуҳбет қип фикри теран
ҳам ӧриф инсаннарди,
Елим учун журекке сап,
ижаду-дастаннарди,
Илҳамларим саңа бӧсин
суегимниң султани.

Саф меҳриңди туйип кӯңил
шадлихларға яр бӧлди,
Ҳикметлердиң макени бӧп,
ғийбатларға тар бӧлди,

Сен кўрсеткен жöлдан жирип,
жöқ дунйеси бар бöлди,
Абийирим саңа бöсин
суегимниң султани.

Баш балишқа тийсе башда
дана табибим вўзиң,
Калимени тилиме сап,
жöрам, ҳабибим вўзиң,
Жан узилсе хилханаға
қöйғич, сайибим вўзиң,
Савапларим саңа бöсин
суегимниң султани!

2007 йил, октябрь.

ХУМАР АПАМНИҢ АЙТҚАННАРИ

Дайра қалип вöзғанида ариғи,
Аяқ пасте, тўрге вўтсе чариғи,
Дан арзан бöп, қимбатлашса тариғи,
Бетим айдиң жариғи.[5]

Қöш қазаннан қайнағанда майдаси,
Савап қалип вöзса напсдиң пайдаси,
Вўшек бöса катте тöйдиң ҳайдаси,
Бетим айдиң жариғи.

Ата қалип ул башласа гуруңди,
Дöсиң сатса билип сениң сириңди,

[5] Бетим айдиң жариғи – Уялмоқ, афсусланмоқ маъносида.

Қиз базарчи еки қимай бириңди,
Бетим айдиң жариғи.

Куев келип қайнатаға тик бахса,
Келин, байқуш қайнесиге син тахса,
Нар жигитке етекдеги қиз жахса,
Бетим айдиң жариғи.

Жаш келинчек тал тушкечей ухласа,
Тура салип, чай жӧхку, деп дӧхласа,
Қабақ уйип, милтиғини вӧхласа,
Бетим айдиң жариғи.

Бисмилла қап, ӧвминнен гап башласаң,
Супра учун ечки тери ашласаң,
Жувуқ қалип алистан қиз хӧшласаң,
Бетим айдиң жариғи.

Муҳтаж қалип байға берсе закетти,
Ешшек минип, арқаннап тарлан атти,
Урпие қап, ул сайласа беззатти,
Бетим айдиң жариғи.

Ата каврек, ули вӧтин жаққанда,
Байқуш ене кўр пистени чаққанда,
Неберелер тизгин писте таққанда,
Бетим айдиң жариғи.

Ули жатип ата чапса қудуқа,
Кампир кунде зӧр бергенде урчуқа,
Ахшам қарап қӧзи, улақ, савлиқа,

Бетим айдиң жариғи.

Жаш кабинге, қари чихса бөртиға,
Атаға сув, ул жав ҳөплап уртиға,
Семизлиги урип кетсе сиртиға,
Бетим айдиң жариғи.

Қудағийға чөлақ хөраз сөймасаң,
Сувли журтта тазза сувға төймасаң,
Лақай бөлип, вөйма тўшек вөймасаң,
Бетим айдиң жариғи.

Қизғанаға жўрме серпе қимасаң,
Жукчариғич, айнахалта илмесең,
Бастирмаман, төрламани билмесең,
Бетим айдиң жариғи.

Жөлбарс қалип, чишқан қиса байрамди,
Чабандаз қап, улақ ичсе айранди,
Ағайиниң қиймаса жарти нанди,
Бетим айдиң жариғи.

Кең давреде пасте қап ел алими,
Жөғарилап, зияпат жеп залими,
Шагирд атли, пияда қаса малими,
Бетим айдиң жариғи.

Инилерге бўлек журтлар жаққанда,
Тамир атип, қазиғини қаққанда,
Жан айнамди беганалар баққанда,
Бетим айдиң жариғи.

Айда-жилда марекеде бомаса,
Айнам-апам қандай деп, сер самаса,
Хиштан қачип билгениден қамаса,
Бетим айдиң жариғи.

Куннер вўтип ада боса вўмирим,
Чоғи вўчип дутеп қаса кўмирим,
Сийлашмаса артта қаған тамирим,
Бетим айдиң жариғи.

Ағайин қап беганаман сирлашса,
Дӧслар қалип душманнарман бирлешсе,
Бир вӧмирлик хишларман ғир-ғирлашса,
Бетим айдиң жариғи.

Ҳар ийисте ҳақима нан бермесе,
Бир-бириге қолларини сермесе,
Қизларини «енежаним» демесе,
Жуз-кўзиде вўзгенемди кўрмесе,
Бетим айдиң жариғи.

Қаганнарам вўткеннерди войласа,
Дува минан, бизди еслеп қолласа,
Бир қизини Хумарча деп қоймаса,
Бетим айдиң жариғи!

2007 йил, ноябрь-декабрь.

ҚИЗЧАНИҢ СӦРАҒАННАРИ

- Ене, атам қачан келеди?
- Асманға жулдуз тӧлғанда.
- Ҳазир атам қаерде?
- Ҳазир атаң Қӧрғанда.
- Қӧрған деген жирахма?
- Қӧрған атаңнан нари,

Атаң Қӧрғаннан нари,
Жанима тийди бари!

- Ене, Рассия алистама,

Маскуваси шундай жирахма?

- Келемен дегенге ана тавдиң арқаси,

Кемеймен дегенге,
Куйи Қаптанам нари,
Жанима тийди бари!

- Ене, атам кемейме?
- Келеди, арқаси ташқа батса.
- Маңа кўйлек апкемейме?
- Апкеледи, пули пивадан артса!

Балалар ата зари,
Жанима тийди бари!

- Ене, ачқадим авқат бериң,
- Жав жӧқ, қимадим авқат.
- Ене, устимнен тамчи тамаятир,
- Укеңе тиғилип жат!

Жахмайди тамниң қари,
Жанима тийди бари!

- Ене, қачан палав қиласиз?

- Базардан жав аґанда.
- Базарґа қачан барамиз?
- Кисемиз пулґа тӧлґанда.
Чарчатти шу рузґари,
Жанима тийди бари!

- Ене, қачан пулли бӧламиз?
- Атаң кегенде.
- Қачан уйдиң устини жабамиз?
- Туйениң думи жерге тийгенде!
Еркектиң бӧсин ари,
Жанима тийди бари!

- Ене, пайиздиң жӧли шунча узунма,
Атам ҳич уйге жетмейди?
Атам хатин апти дейди, чинма?
- Аґанда мина кемейди!
Аса, атамнан нари,
Жанима тийди бари!

- Ене, атам вӧрис енемдием апкелеме?
- Уялмаса ап кесин!
- Қӧйиң ене, ап кесин…
- Шӧниң қирґини кесин!
Қана баш авур дари?
Жанима тийди бари!

- Ене, атамди саґиндим,
Суретини бериң, қучахлап жатай
тушиме кирсин!
- Сениң тушиңе атаң емес,

атаңниң тушиге сен кир
сағинип ертерек кесин!

Рузғариға баш бӧсин,
шу ҳавлиде таш бӧсин,
Кундузи қурдаш бӧсин,
кечеси жӧлдаш бӧсин.
Енди ухла, жат қизим,
вӧйлариңди ат қизим,
Тушлериңе киргенде,
атаңа сўз қат қизим,
Атаң ухлап жатқанда,
силкитип вӧят қизим!
Жӧлға тушсин азанда,
учип кесин асманда,
Қашимизға қӧшилсин,
кўкке жулдуз тӧлғанда!

2004 йил, ноябрь.

КЕЛИНЧЕК АЛЛЕСИ

Алле балам жилама, мени ғамға билама,
Атаң кесе етектен, дӧллар тўгер чўнтектен.
Сӧң Қӧрғанға барамиз, базар қилип қайтамиз,
Саңа тубек аламиз, жаңа сумек аламиз.
Тузув бешик аламиз, уйге ешик аламиз.
Айға кавуш аламиз, Байға папуш аламиз.
Маңа калиш аламиз, бешта балиш аламиз.
Бир тай пахта аламиз, хамир-тахта аламиз.
Бирте елек аламиз, вӧн жуфт кўйлек аламиз.

Кийинемиз қөшқабат, уйимиз бөлар абат.
Қазан төла гўш бөлар, қуйруқ, бавур, тўш бөлар.
Уйимизде төй бөлар, қөтан төла қөй бөлар.
Жаңа уйлер саламиз, бир машинем аламиз.
Қидирамиз хишларға, дөсларға, танишларға.
Хишларимиз кўп бөлар, ағайин төп-төп бөлар.
Кемегичлер келеди, не сөрасақ береди.
Мейманхана төлади, уйим базар бөлади.
Шу гаплерди ешитсин, сөң атаң жөлға тушсин.
Еки жилки кемейди, бала-чағам демейди.
Эй худайим, худайжан, жирейик есен-аман.
Пул бөса табилади, уйимиз жабилади.
Атажаниң келеди, саңа пулам береди,
Жиришини қөяди, қарнимизам төяди.
Алле балам, е алле, атаңа инсап тиле!

2003 йил, февраль.

ҲАЛИ ЗАМАТ

Бу куннерем вўтеди,
Ҳали замат.
Белден қувват кетеди,
Ҳали замат.
Вўмир вўрге жетеди,
Ҳали замат.
Суеке вөт питеди,
Ҳали замат.

Асманда ай батади,
Ҳали замат.

Жулдуз кунге жатади,
Ҳали замат.
Бу ахшамам ғанимет,
Ҳали замат.
Ҳадемей таң атади,
Ҳали замат.

Кўҳил кўп гап айтади,
Ҳали замат.
Напсиң сени сатади.
Ҳали замат.
Жегеннерем ғанимет.
Ҳали замат.
Бўғизға сув батади,
Ҳали замат.

Ташвишлер шалпайтади,
Ҳали замат.
Иссиқ наниң қатади,
Ҳали замат.
Асел жеген бу тиллер,
Ҳали замат.
Заҳардием татади,
Ҳали замат.

Вўмир сувдай вўтеди,
Ҳали замат.
Ҳўкимиң қўлдан кетеди,
Ҳали замат.
Габиң вўтмей балаңа
Ҳали замат.

Бўғизға жан жетеди,
Ҳали замат.

Ата аттапта қалип,
Ҳали замат.
Қўш-қўш илавлар алип,
Ҳали замат.
Тўшекти қалин салип,
Ҳали замат.
Раҳат қилип жатади,
Ҳали замат.

Чиққан қуяш баш қўяр,
Ҳали замат.
Намашамлап қаш қўяр,
Ҳали замат.
Жарих вўмир жўлини,
Ҳали замат.
Қара лалеппен бўяр,
Ҳали замат.

Чақалағам ул бўлар,
Ҳали замат.
Бўзбала бўп – гул бўлар,
Ҳали замат.
Гулдей бўған қизларға
Ҳали замат.
Сайравчи булбул бўлар,
Ҳали замат.

Жугирип жаш бўлади,

Ҳали замат.
Уйлениб баш болади,
Ҳали замат.
Жигитлердиң бир хили,
Ҳали замат.
Журеги таш болади,
Ҳали замат.
Ата қатқан нан чайнап,
Ҳали замат.
Жегени аш болади,
Ҳали замат.
Шунда атаниң кўзи,
Ҳали замат.
Ачилип маш болади,
Ҳали замат.
Кетип кучи-қуввати,
Ҳали замат.
Дил бебардаш болади,
Ҳали замат.
Байқуш кампир келинге,
Ҳали замат.
Авруған баш болади,
Ҳали замат.
Вўз иргеси сатилип,
Ҳали замат.
Пули талаш болади,
Ҳали замат.
Мали-ҳали бўлинип,
Ҳали замат.
Кимге қараш болади,
Ҳали замат.

Улдиң-қиздиң уйиде,
Ҳали замат.
Зияти таш бөлади,
Ҳали замат.
Башиң дастиқа тийсе,
Ҳали замат.
Сени қарғаш бөлади,
Ҳали замат.
Уйимде вўлмесин деп,
Ҳали замат.
Тибирчилаш бөлади,
Ҳали замат.
Пайшембилиги дарт деп,
Ҳали замат.
Каселден қач бөлади,
Ҳали замат.
Каселиңди иргеме –
Ҳали замат.
Ирге тайлаш бөлади.
Ҳали замат.
Қачан вўлер екен деп,
Ҳали замат.
Аңнип қараш бөлади,
Ҳали замат.
Вўлгеннен сөң намиға –
Ҳали замат.
Катапалаш бөлади.
Ҳали замат.
Инсап берсе неберең –
Ҳали замат.
Чалаталаш бөлади,

Ҳали замат.
Бўлинмеген давлетиң,
Ҳали замат.
Раса талаш бöлади,
Ҳали замат.
Буни кўрип арвениң,
Ҳали замат.
Кўңнием ғаш бöлади,
Ҳали замат.

* * *

Булар бугунги гапмес,
Мамакасим.
Булар бурунғи гапмес,
Бабакасим.
Габим тийип кетмесин,
Бул кўне гап.
Келиннерге жетмесин,
Бул ене гап.
Бул бенамус келинге,
Баҳане гап.
Қайне бахмас келинге,
Бир таъне гап.
Если-ҳушли улларға,
Бул насаҳат.
Бенамус, беарларға,
Бул бесаҳат.
Если-ҳушли келинге,
Булар сабақ.
Бари бирем бир хили,
Ачмас қабақ.

Хизмет қисаң бу дунйе,
Қайтар дунйе.
Савап минан гунаңди,
Айтар дунйе.
Хизмет қиған келиннер,
Хизмет алар.
Миннет қиған келиннер,
Миннет алар.
Буннан башқа елдиңем,
Раҳмети бар.
Тил астида жаширған,
Лаънети бар.
Вўнип-вўсип жиришке,
Алқиш вўлже.
Ел бўмас, бенамусқа,
Қарғиш вўлже.
Ай кўзлеген байларға,
Дува пайда.
Тепкир, шанги, тайларға,
Раҳмет қайда.

* * *

Сенем бир кун қарийсен,
Ҳали замат.
Бар кучиңнен арийсен,
Ҳали замат.
Ҳасселерге суенип,
Ҳали замат.
Ҳилле жўлға жарайсан,
Ҳали замат.
Ул, келин, неберениң,

Ҳали замат.
Қабағидан қарайсан,
Ҳали замат.
Чаймен нан береме деп,
Ҳали замат.
Жатип ешик марайсан,
Ҳали замат.
Вўлишгеем рази бўп,
Ҳали замат.
Ажелиңди сўрайсан,
Ҳали замат.
Кун тугеп ақ вўмирге
Ҳали замат.
Қараңани вўрайсан,
Ҳали замат.
Е хизмет, е миннет ап,
Ҳали замат.
Хилханаңа далийсан,
Ҳали замат.

2007 йил, июль.

НИСБИЙ ҲАҚИҚАТ

- Юзлеп калле ичиде,
Ишлемеген аш кади.
Кўп жил қайнап қазанда –
Ас пишмеген таш кади.

Шунча қаннап дарслерге,
Ҳич толмаған хум калле.

Билимлилер ичиде –
Ақли жетмес шум калле.

Суретиңди демесе -
Билимиң кам бесават.
Каллеварам, даңгесе –
Пишмеген хам бесават.

Кўп китапти кўтерген,
Воқимай бепарасат.
Сўмкеңде вобал боған –
Даптерлер бир ҳарасат.

Гареқ, ахмақ, сен давдир,
Миеңниң жоқ ҳич саву.
Хумпар, бекалле, сийир –
Катапамниң бузаву.

Тўнке, кунде, ғўр, надан,
Қарға боп гўң чоқисаң.
Ешшекмие, мал, ҳайван –
Вўлесеме воқисаң?!

Войнап вўткезсеқ вахтти,
Ниетиңнен табасан.
Кўр болип шу қишлахта –
Қалип катмен чабасан!

* * *

- Унванларимди жийип,
Журт ҳидиге алишай.

Елдиң ичиге барип –
Журтта катмен чабишай.

Диплом, дареже, унван,
Кемтик вўмир тумаву.
Бомас барини жийсаң –
Журт чапанин жамаву.

Саваплардиң улкени,
Елге қиған саваптир.
Журттан алис дипломли –
Беватан, бесаваттир.
2006 йил. Москва.

МЕН АҢНАҒАН ДИАЛЕКТИКА

Сен бай босаң кўралмағич,
алти батман азади,
Атли босаң ешшек минип
шаттеликмен возади,
Вўшек минен гап жеткизип
питкен ишти бузади,
Дува кеткен, гўриңдием
гирдиңдеги қазади.

Атли босаң тиззерлеп кеп,
узеңгиңди жалайди.
Кўзге қарап жалаб-жухлап,
миң қассамман аллайди.
Аттан тушсең сўгип-сасип,

гўриңе ғиш қалайди.
Тақа тапса шерик жийип,
тодайлашип талайди…

2003 йил, ноябрь.

ЛАҚАЙ КУЕВИНИҢ ҲАСРЕТЛЕРИ ЁКИ КАЛ ПАЛАВ
(*ҳазил дастан*)

Ўтган аср öхирида Ватандаги сиёсий ва иқтисöдий инқирöз аҳöлининг маълум қисми, жумладан элатдöшларимизнинг ҳам баъзиларини бöшқа ўлкаларга дöимий ёки вақтинча яшаш, шунингдек мöддий аҳвöлини йўлга қўйиш учун вақтинчалик ишлашга кетишга мажбур қилди. Шундай сабаблар туфайли элидан öлисга кетиб қöлган бир куёв Ватанга бöриб, қайната юртидаги меҳмöндöрчиликдан кўнгли тўлмай, дардини муаллифга изҳöр этиб, унинг нöмидан бу ҳақда бадиий бир нарса қöғöзга тушириб беришни сўраб, мурöжаат этади. Биз ҳам элатдöшимизнинг кўнглидан ўтöлмасдан унинг қалб кечинмаларини қöғöзга туширишга ҳаракат қилдик ва бу қуйидаги мазмун-мöҳият касб этди. Аслида чöп этишга ҳам арзирли нарсалар эмас эди. Лекин, ушбу назмий шаклни элатдöшларимизнинг айримлари ўқиб, дардларнинг умумийлиги ҳамда муаммöнинг ўхшашлиги бöис, кичик ҳажмда бўлса ҳам чöп этишни маслаҳат беришдилар. Ҳамда ўқиган ва эшитганларнинг аксарияти эпизöдларнинг қайсидир тöмöндан ўхшашлигини, шу бöис ушбу асардан ҳам ватаннинг ҳиди уфуриб турганлигини, ҳамда асардаги кўринмас парда öрқасида ҳамманинг қарин-дöшлари кўриниш бераётганликларини таъкидлашдилар. Инсöн

тафаккуридаги ғоялар тилга чиққач у халқнинг, яъни кўпчиликнинг мулкига айланар экан. Шу бойс эътирозга ўрин қолмади ва чоп этишга қарор қилдик. Шу билан бир қаторда мендек шеъриятнинг сеҳрли оламидан анча узоқда бўлган кишининг лақай шевасида, яъни диалектолог ва фольклорист олимларимизнинг доимий диққат эътиборини тортиб келган, айни бир вақтда қўл етмас олисликларда бўлган соҳир ва жарангли лаҳжанинг назмий имкониятларини синаб кўришга ҳаракат қилинди. Демак, мендек шеъриятдан анча узоқ кишининг қалами бу қўл етмас тепалик сари йўрғалабдими, шевадаги асл назмий гавҳарларни – сарҳадсиз ва мислсиз уммон – халқнинг ўзидан териб олаверасиз! Бу ҳеч кимнинг шахсига тегишли бўлмай, лақай куёв ва муаллифни эҳтиросга солган туйғуларнинг ҳазил тариқасида ёзилган шеърий шаклидир.

Сўзбаши

Асмандағи ақ жулдуз
Нур сачқин кече-кундуз.
Куевдиң ҳасретини
Ағайинларға жеткиз.
* * *
Бойдақа қимиз яхши,
Соң бир сулув қиз яхши.
Мейманға сизу-бизден –
Бирте жизу-биз яхши.

Жизу-бизху бомади,
Сизу-бизем бомади.
Назик куевдиң кўңни

Ағайиннан тӧлмади.

Вӧтирғанлар вӧйлансин,
Гап гуруңе байлансин.
Бир мазмунли суҳбаттан
Миң зияфат айлансин.

Сизу-бизху жӧғ екен,
Зияфатти сӧғ екен.
Екевием бӧмаса –
Журекте бир дағ екен.

Жезнениң ҳасретлери

Қайната журт ҳаваси
Майдалап қар жаваси.
Журтдан кетген куевдиң
Аччи пияз даваси.

Қайнилердиң тавуғи,
Тулкилерге жем бӧлди.
Жезде мейман бӧғанда
Мейман сийи кам бӧлди.

Дастарханди жаздилар,
Кал палавди асдилар.
Кейин тайяр авқатға
Аччи пияз бастилар.

Тамчи жавун сел бӧмас,
Вӧниман жер ҳӯл бӧмас.

Вӧн жил сийлаб бахсаңам
Куев деген ел бӧмас.

Катте адир, кең адир,
Вӧғириға вӧң адир.
Куевге кал палав қип
Пушайман бӧл сӧң, адир.

Қишда асман аяздир,
Ҳавузлерем саяздир.
Жилда кегич куевдиң
Ҳақи аччи пияздир.

Жилда намаз бӧлади,
Уйге мейман тӧлади.
Жилда кегич куевдиң
Сийиям кам бӧлади.

Жездеге инсаф берсин,
Гўш емес пияз жесин.
Гўшли палав дегичлер
Тўрт-беш жилда бир кесин.

Вӧхшамади зияфат,
Ҳамсаялар кеп кӧрди.
Жезде куткич жигитлер,
Гўш салишти кӧп кӧрди.
Гўшсиз мейманпалавди
Ҳаммелери жеп кӧрди.

Тамчи жавун сел бӧмас,

Вёниман жер ҳўл бёмас.
Вён беш жил бақ бирибир
Бир хил куев ел бёмас.

Балент адир, пас адир,
Ели жуда мас адир.
Куев мейман бёғанда
Кал палавди ас, адир.

Башқа ишти қёй иним,
Бир хёразди сёй иним.
Журтти тайлап кеткенннниң
Еки кёзин вёй иним.

Тарбиз сёй деб қистадиң,
Писте қёй деб қистадиң.
Бу мусапир журекти
Шёр пиязман тузладиң.

Ватанимиз узақдир,
Қавунлари сёзақдир.
Апаңди ҳурмет қисаң
Сен жездендием жахтир.

Учаятқан тай бёғин,
Миң ечкили бай бёғин.
Ағайинға нан бергич
Ҳақиқий лақай бёғин.

Жезделерди жер деме,
Нанхёр, дардисер деме.

Хатин габин гап деген
Еркекти ҳич ер деме.

Сут савулип ақ бӧлар,
Қавун пишип қақ бӧлар.
Вӧз сийиңди таппасаң
Хишдан кӧңил ях бӧлар.

Уйиңе кеген мейман,
Кам деб кулип кетмесин.
Турли-туман вӧшеклер
Ағайинға жетмесин.

Бу бир ҳазил хат екен,
Кӧпге маслаҳат екен.
Напси ғардай жездеге
Бир туйур қаҳат екен.

Вӧзиңдики вўз екен,
Жезде ала кўз екен.
Апа кесе мал сӧймақ
Жездеге пияз екен.

Уйге келип вӧйладим,
Хишларимку сийлади.
Қадр билмес қайнилер
Кал палавға байлади.

Тамчи жавун сел бӧмас,
Вӧниман жер ҳўл бӧмас.
Вӧттиз жил бақ куевдиң

Барисием ел бӧмас.

Зӧм куевлер кемейди,
Келиб зих ҳам бӧмайди.
Аччи пияз жедим деб
Гила-гидрет қимайди.

Вӧлар тӧғри қилади,
Вӧз қадрини биледи.
Аччи пияз жегинче
Қувурмани уради.

Тамчи жавун сел бӧмас,
Вӧниман жер ҳўл бӧмас.
Еллик жил бақ бирибир
Зӧм куевлер ел бӧмас.

Қайнем уйде бӧғанда,
Зиёфат ҳам серӧбдир.
Башқаларға қағанда
Мейман ҳали харӧбдир.

Қайне деген хӧш екен,
Бизге кўңли бӧш екен.
Кунде жатиб жесеңем
Лаген тӧла гўш екен.

Қайнем бӧса абатдир,
Мейман қабат-қабатдир.
Ҳурмет иззет жайида
Барған касел саҳатдир.

Вӧзиңдики вӯз екен,
Даим ширин сӯз екен.
Ҳар ай басип барсаң ҳам
Сӧйғани ширбаз екен.

Журегимди ачайин,
Ташайинда тӧлайин.
Айнама хиш бӧғинча
Чечеме хиш бӧлайин.

Журегимнен қақ тилдим,
Тилиб аттапқа илдим.
Дардлеримди чубатип
Етеке дастан қилдим.

Асмандағи ала қуш,
Баленд учмай пастге туш.
Куев қадрин сен гапир
Ешитсинлер бизиң хиш.

Палван авуз сиясат,
Залимлик ҳам сиясат.
Авзи ачиқ куевге
Аччи пияз зияфат.

Қавун пишсе тӧр бӧлар,
Аҳак қатса бӧр бӧлар.
Яхши куев – намисли
Жамани беар бӧлар.

Беарлиқти алайин,
Сӧң етеке жаяйин.
Мениӊ қадрим шулма, деб
Кӧп жанжалди салайин.

Залим куев зӧр бӧлар,
Даим жайи тӯр бӧлар.
Ҳар уч кунде барсаям
Қуйруқ гӯши бар бӧлар.

Тамчи жавун сел бӧмас,
Вӧниман жер ҳӯл бӧмас.
Бир вӧмир бақ бирибир
Бир хил куев ел бӧмас.

«Асманда ай вӧйнайди.
Жерде чавдеш қайнайди».
Шу заманниӊ куеви
Гӯш жемесе қӧймайди.

Асмандаги ақ булут,
Кеткен куевди унут.
Айда-жилда бир кесе
Қӧлиға кал палав тут.

Етек журт бу-узақ журт,
Чегараси тузақ журт.
Жилда бара-бермесек
Езме жезденди унут.

Ай бӧсин, аман бӧсин,

Давлети асман бөсин.
Бегӯш палавди қөйип
Кейин пушайман бөсин.

Асмандағи ақ каптер,
Дардиме төлди даптер.
Авзи ачиқ куевдиң
Аҳвели бөсин баттер.

Етек журт бу-таш екен,
Халқи алабаш екен.
Миң бегана бөсаям
Барсаң гӯшли аш екен.

Жайлавда жар уй екен,
Вӯз яринди суй екен.
Хишдан алем кӯргенде
Журегиңе туй екен.

Қөтан төла қөй екен,
Фақат тарбиз сөй екен.
Семизгене тавуқлар
Тулкилерге төй екен.

* * *

Апаниң айтқанлари

Етектеги катте бай,
Кӯп гила-гидретти қөй.
Вөзиң қанча нан бердиң
Аввел қөйди вөзиң сөй.

Дöллар десе сенде бар,
Қöшқар десе сенде бар.
Эрöну, Қуддус, Рига
Сен учун зеру-забар.

Назиндай бар савлетиң,
Дöлтедан бай давлетиң.
Қайнилерди жаманлап
Қурисинда адетиң.

Қöй, гўш жемесең-жеме,
Хишларди нöмард деме.
Хуп гила қилиш учун
Кал палав бир баҳане.

Асмандағи чегиртке,
Туш жезденди егерт ке.
Қувурма жемедим деп
Мени қöймасин гапке.

Вöпкемем халта бöлди,
Ағайин дўлте бöлди.
Нöмард ердиң алдида
Тилимем калте бöлди.

Пати аппақ кўк қарға,
Мунча жашинмай ғарға,
Ҳар жили баралмасам
Салем айт енемларға.

Базардағи ҳанделек,

Енемнен бер бир дарек.
Тушлериме киреди
Жеткиз мени ертерек.

Палекдеги қара қурт,
Журегимем жара қурт.
Ҳар жили баралмасам
Изимди кўзиңе сурт.

Адирдағи тулкилер,
Думлериңем ҳилпирер.
Вир тавуқти вўғирлап
Жездеңе зияфат бер.

Ағайиннар март бўса,
Бир малди басип сўйса.
Жезделердиң алдиға
Қари жиликти қўйса.

Шўнда булар вўчеди,
Ғийбатлашдан қачади.
Гўш жемесе хатинға
Заҳарини чачади.

Буйрегимде авур дард,
Қилди раңу-руйим зард.
Кўшки буниң устиге
Ағайинлар бўса мард.

Бунда меним хишим кам,
Ер сўксеем ишим кам.

Менку гўштен безарман
Гўш чайнағич тишим кам.

Жезденe сойғин малди,
Кеп кöп гилалеп қалди.
Напсини тиялмастан
Башқа қиямат салди.

Уч кун жатиб жиладим,
Туриб кулче иледим.
Енем аман бöсин деб
Худайимнан тиледим.

Ҳасретимнен тав қилай,
Кипригимнен бав қилай.
Дардимнен қамиш тöқип
Енеме сабав қилай.

Кеӊ майданға барайин,
Тавға чиғип қарайин.
Енем аманмекен деп
Шамаллардан сöрайин.

Сандиғимда жўмелек,
Қазанимда сумелек.
Енем авридим дейди
Мен етекте бедарек.

Ватанда шöра жавун,
Ҳасилге жöра жавун.
Ерте баҳар енемниӊ

Аҳвелин сўра жавун.
Енеме айт, сағинса
Тиксин тўрлама қавун.

Тўрламаси тўр бўсин,
Палегием зўр бўсин.
Шу қавуннан татқанлар
Хишларға ғамхўр бўсин.

Эй худайим, худайжан,
Вўз енем бўсин аман.
Ағайинам бар бўлип
Қайишсин бизлер таман.

Ағайинлар бай бўсин,
Дайра ташқин сай бўсин.
Ҳар қайсиниң астида
Гижиңлеген тай бўсин.

Каттелери баш бўсин,
Хишқа меҳрдаш бўсин.
Алис журтдан барғанда
Мейманам талаш бўсин.
* * *

Яна жезлениң ҳасретлери

Қиш асмани жамандир,
Кун чиғиши гумандир.
Бундай расва ҳавадан
Мениң кўңлим тумандир.

Бардим ҳава қиш еди.
Мениң кўңлим шиш еди.
Вӧн беш саҳат турғанға
Туе сӧйса пишеди.

Етек шаҳар - таш шаҳар,
Қанима қандаш шаҳар.
Гўшли палави серӧб
Ҳар қадамда аш шаҳар.

Етек шаҳар таш екен,
Ақсақаллар баш екен.
Таң атмай маҳалледе
Қӧш қазанда аш екен.

Палавлари гўшлидир,
Думбе, қази, тўшлидир,
Келинлери меймандӧс
Хийли если-ҳушлидир.

Ҳамсаялар саз фақат,
Катеклерде ғаз фақат.
Гӧҳ вӧйланиб қаламиз
Хишларимиз аз фақат.

Бунда еллер тӧқ дейин,
Ғамлариям жӧқ дейин.
Бир мейман бӧп кегинда
Гўшли ашти сӧқ дейин.

Адирдағи вӧтлақлар,

Вӧтлашади улақлар.
Хишқа ҳурмет бӧмаса
Куеди бу димақлар.

Димақларға дим басай,
Дайра ташса чим басай.
Гўшли палав қистаған
Жаман напсимди асай.

Қишда қийин қар адир,
Вӧнда мейман хар адир.
Хишқа ҳурмет бӧмаса
Сав кӧңиллер жарадир.

Қулағимди тартайин,
Тӧхимимди артайин.
Ҳар беш жилда бир марте
Хатинди қидиртайин.

Шунда ҳурмет бӧлади,
Дастарханлар тӧлади.
Жезде́ниң жиғилдани
Қуйруқ гўшке тӧяди.

Иззетимди хар қилдим,
Ҳурметгеем зар қилдим.
Жугургилеп қадримди
Жермен барабар қилдим.

Жавунман жер ҳўл бӧлар,
Арпа буғдай мӧл бӧлар.

Хишдан аған жигиттиң
Пешанаси шөр бөлар.

Тамчи жавун сел бөмас,
Вөниман жер ҳўл бөмас.
Бир вөмир бақ бирибир
Бир хил куев ел бөмас.

Куевлер бе еб екен,
Арқасиға теб екен.
Барғанда кал палавға
Аччи пияз себ екен.

Қишлағам адир екен,
Куев бе қадир екен.
Манзилиге жеткинче
Куевге жабир екен.

Яз ҳаваси иссиқдир.
Жегенимиз суюқдир.
Бу дунйеде хишлиғам
Зияфатман қизиқдир.

Бардим асман қиш еди,
Ҳаммеси беиш еди.
Туе сөйғанда гўши
Вөн беш марте пишеди.

Маңа туе сөймасин,
Кўп нерсеем қөймасин.
Мениң бу дардлеримди

Вӧшекеем жӧймасин.

Меҳр бӧса бас еди,
Башқа нерсе хас еди.
Тулкилерге жем бӧғич
Бир хӧразди ас еди.

Сувлариям кам адир,
Адамлар беғам адир.
Катте уйде бӧмаса
Авқатам бе таъм адир.

Бардим ҳурмет аз бӧлди,
Асманам аяз бӧлди.
Напси ғардай жездеге
Шӧр пиязам саз бӧлди.

Тавлардағи чукури,
Гале аттиң дукури.
Енди адирди кўрсин
Чап желкемниң чуқури.

Куев деген таш ичсин,
Жулма, кескен аш ичсин.
Тавуқ гўш жеймен десе
Тулкиге шагирд тушсин.

Вўткезейин шу қишти,
Жийиштирайин ишти.
Устаға вўткирлетей –
Гўш чайнағич жах тишти.

Тулкиге шагирд тушей,
Хам бӧсам енди пишей.
Вўнмеген несибени
Вўндиришге киришей.

Куев деген каж екен,
Тили бир қулач екен.
Ярми кесилсин десең –
Зияфатти чач екен.

Инсаф берсин яшларға,
Гўш қӧймағич башларға.
Енди барсам қидирай
Узақ таву-ташларға.

Писте тавға вӧрейин,
Хишларимди кӧрейин.
Ҳар уй жанниқ сӧймаса
Атим башқа қӧяйин.

Вӧзимдики меҳрибан,
Бир вӧмирлик қадрдан.
Бир жанниқдан авдарар
Қишлақа тушкен заман.

Каттелери баш бӧлар,
Мал сӧйғичлар яш бӧлар.
Кун сайин, саҳат сайин,
Мейманам талаш бӧлар.

* * *

Қайнилердиң қөшиғи

Учаятқан сар бургут,
Кегич мейманди уркит.
Мал сөйсам, мал сөймасам
Абийиримди беркит.

Тавуқларам баҳари,
Жумуртқаси аҳари.
Қирғини шө тулкиниң
Тавуқ бөсин заҳари.
Тухум раҳатин кўрсин,
Гавжумқишлақ базари.
Беинсаф жезделердиң,
Тушмесин ҳич гузери.

Жезделер жим жөғалса,
Вөзи ечки бағалса.
Турли журтларда жириб
Ғийбаттиям сөғалса.

Кўп дайдимей мал десе,
Майда чайнаб гўш жесе.
Кең жайға кўчиб келип
Ечки қиса даңесе.

«Атирия, атири,
Ақ буғдайдиң патири».
Жездемди бир сўккичем
Жиеннердиң хатири.

Етек шаҳар таш екен,
Мейман бе бардаш екен.
Жездем ачтан вўлмесин
Жиеннерим яш екен.

Апа деген жигардир,
Жезде дигар-дигардир.
Апама қошқар сояй
Жездеге гўш бекардир.

Қиш асманда қишлайди,
Яхши куев ишлейди.
Қотан тола қой қилиб
Сонң қабирға тишлейди.

Гапти ешит ҳой жезде,
Дайдиликти қой жезде.
Қой-ечкини қиғинда
Гўшке сазлап той жезде.

Напсинңди сал байласанң,
Хишлиқтиям войласанң.
Гўш жегич жиғилданди
Етеклерге тайласанң.

Келдинңку яхши қилдинң,
Гўшти сен сероб билдинң.
Турли вошек тарқатип
Журегимизди тилдинң.

Турсанң бир мал сойғичек,

Каллением қойғичек.
Жезде-қайни бир бөлип
Тодайлашип тойғичек.
Каллени жеп, вўшектиң
Кўзинием вőйғичек.
Вőнча-мунча гаплерди
Вўшеклерге жőйғичек.

Ешитип қőй ағайин,
Жетмиш қőчқар бағайин.
Умидкашлер бőйниға
Гўшден мőнчақ тағайин.

Жезделерем бар бőсин,
Қулақлари кар бőсин.
Наҳат бундай нőшукур
Тиллери заҳар бőсин.

Апалар устун бőса,
Жезделерчи гуң бőса.
Наҳőтки кўңли назик
Вőшекчи мижиң бőса.

Еркеке бул еб емес,
Бир жанниқ ҳич гап емес.
Енди бир қőй сőймасам
Қайнилик ҳисаб емес.

Зőр қőшқарди авдарай,
Сийирларди савдирай.
Қабирға-гўш бир таман

Вӧмиртқа-тўш бир таман.
Маске-қатиқ мас қисин
Вӧшектием бас қисин.
Қавун-тарбиз сӧяйин
Жузим жувип қӧяйин.
Жезде кел деб бақирай
Бажасини чақирай.
Жезделер бир жийилсин
Сӧң тиллери тийилсин.
Учинчиси кемейди
Бизди хишам демейди.
Еки жездем бар бӧсин
Тамақлари тар бӧсин.
Қанча басип сўксем ҳам
Қулақлари кар бӧсин.
Апалар ҳам кесинлер
Инимиз мард десинлер.
Жегину-тӧй десинлер
Вӧшекти қӧй десинлер.
Жезделерим вўчсинлер
Қирли тавға кўчсинлер.
Вӧнда зияфат қуюқ
Ҳам гўш бар, ҳам бар суюқ.
Қулунлар бар, тайлар бар
Хизир кўрген байлар бар.
Жулдузлар бар, айлар бар
Қизғалдақли сайлар бар.
Еки бажа гум бӧсин
Гўшке тӧйип жим бӧсин.
Сӧң пистетав вўрсинлер,
Бажаларин кўрсинлер.

Бажаси бир мал сӧйсин
Ач бажалар хуп тӧйсин.
Писте вӧтин жахсинлар,
Сӧң пистени чахсинлар.
Гуруңди қӧйув қисин
Малди бир тӧйув қисин.
Аччи пияз жемесин
Зияфат кам демесин.
Қувурма жеб жайнасин
Қӧшиқ қӧйиб вӧйнасин.
Шералини қӧйсинлар
Қуйруқ гўшке тӧйсинлар.
Сӧң енсинлер Гулабат
Базар кун дайим абат.
Сатувчилар хизметте
Турли мал қабат-қабат.
Базар кириб айлансин
Турли маллар сайлансин.
Жезделерим шад бӧсин
Душманлари мат бӧсин.

Бир хил куев зӧм бӧлар,
Кисе тӧла сӧм бӧлар.
Қабағини тез уйгич
Димағиям тез куйгич.
Шӧниң кўңли гумандир,
Екинчиси асандир.
Ҳақидир еллик грам –
Кўп турса тӧхсан дирам.
Хурсанд бӧлип кетеди
Қирлитавға жетеди.

Башқа хишлар бирбавур
Жезделигем бир давур.
* * *

Яна жездениң ҳасретлери

Куев деген зӧр бӧлар,
Кўңли беғубар бӧлар.
Куевлерге ғайиптан
Жиберген тумар бӧлар.

Куев деген жувашдир,
Париштелер сирдашдир.
Кечелери жирсеем
Хӧжаи Хидир жӧлдашдир.

Куевди ит қаппайди,
Ҳич албасти таппайди.
Куевге кўз тиккенди
Қирқ чилтанлар баплайди.

Бӧйдақлар тентек екен,
Куев деген бек екен.
Жаши вўткен бӧйдақти
Бўкиртирип сўк екен.

Вўмир вўтер тахт қалар,
Куевликдей бахт қалар.
Бахттан, тахттанам улуғ
Мавели дарахт қалар.

Мавелери мӧл бӧсин,

Қазан-табақ ҳўл бўсин.
Қайнатаниң давлети
Куевге ҳалал бўсин.

Еплегени мал асин,
Кисесиге пул сасин.
Еплемеген куевлер
Димағиға дим бассин.

Еплегени гўш жесин,
Қуйруқ, бавур, тўш жесин.
Еплемеген куевлер
Саргерден бўп таш жесин.
Айда, жилда барғанда
Шўр пиязли аш жесин.
Алис жўлларди басип,
Аштием талаш жесин.
Айналайин кал палав,
Тезрек пиш, тез пиш жесин.
Қўшқардиң қуйруғини,
Қарип-қарип хиш жесин.
Тахир, аччи пиязди,
Дангесе, беиш жесин.
Кесе шундейин ашти,
Ҳам язу, ҳам қиш жесин.
Дангесе куевлерге,
Жағади жейиш, жесин.
Тавуқлардиң тўшини,
Тулкидей бир хиш жесин.
Ҳилпиллеген гўшини,
Шўндай вўткир тиш жесин.

Тиши вўтмес куевлер,
Пиязман гуруш жесин.
Айналайин калпалав,
Тезрек пиш, тез пиш жесин.

* * *

Байқуш палавдиң қўшиғи

Уруғимди ектилер,
Кўчет қилип тиктилер.
Астима сув қўйдилар
Еки кўзим вўйдилар.
Бўлдим раса тинталав,
Мениң атим калпалав.

Башақ бўлдим жулдилар,
Устимнен хўп кулдилер.
Қайдадир даврўн сурмек
Раҳатти кўрди курмек.
Курмек екен мижғалав
Атим бўлди калпалав.

Жайдилар кең майданға,
Пахта артқич хирманға.
Қахшаттилар аттапқа
Келтирдилер хўп тапқа.
Баштан вўтти кўп синав
Бўлдим ахир калпалав.

Тийирманда жанчтилар,
Биқинға хўп чанчтилар.
Гуруч қилип шайлади

Қапчаларға жайлади.
Вён беш қапти тöлдирип
Авзин симман байлади.
Шериклерим кўп мижғав
Туртти, бöлдим калпалав.

Чечем табақа салди,
Қапчадан вўлчеп алди.
Таш-курмекти тердилер
Тавуқларға бердилер.
Устимнен қуйиб сувди,
Чечем яхшилаб жувди.
Сöң қазанди асдилар
Қазанға сап бастилар.
Астимнан қöйиб алав
Қилди ахир калпалав.

Аччи пияз жöлдашим,
Қияматли сирдашим.
Қадрданим – қурдашим
Суюкли вöмирдашим.
Қима мени кўп сöрав
Мениң атим калпалав.

Қара башти кўп кўрди,
Гўшли чачти кўп кўрди.
Шöр пиязди баврима
Егем вўрмек қиб вўрди.
Жездеге бöлип талав
Бöлдим ахир калпалав.

Душманларим мал гўши,
Ҳам қабирға, ҳам тўши.
Гўштиң мамаси бөған
Каттенемниң кундеши.
Қөл узатма бесөрав
Мениң атим калпалав.

Дастарханға тарттилар,
Жездеме гап қаттилар.
Ҳамсаялар бар эди
Уйем пичи тар эди.
Төдайлашип урдилар
Сөң, ҳаммеси турдилар.
Мен жездеме қарадим
Хишларимди сөрадим.
Жездем айтди шаҳарде
Хишиң раса кўп деди.
Таң атмасдан саҳарде
Палавлар төп-төп деди.
Вө хишлариң кал емес,
Сендейин вөсал емес.
Думбе-қази яр деди
Гўшден чачи бар деди.
Мен ешитип қизардим,
Алемимнен бөзардим.
Пичи шеригим қалди,
Чечем жалақа салди.
Жеди қирғини тавуқ
Аязда урсин савуқ.
Тухум тувиштан қасин,
Ашге шөр пияз сасин.

Жумуртқаси жум бöсин,
Шу қишлахтан гум бöсин.
Жавунда кеген жезде
Сатқаи тухум бöсин.
Жезделердиң димағи
Ешшеке тöхим бöсин.
Тöвухлардиң тухуми
Базарда талаш бöсин.
Жездеге сöйғич хöраз,
Тулкилерге аш бöсин.
Вöни жеген нар тулки,
Жетти жилға жаш бöсин.
Бöзбала бöп, куевлеп
Уюрде талаш бöсин.
Урғачиси жеп тöйип,
Семиз қаламқаш бöсин.
Жунлерием ҳилпиреб
Текис-майин чаш бöсин.
Кече-кундуз «ҳа» десе
Ериге жуваш бöсин.
Жарқöтанда ириллап
Кундешлерге баш бöсин.
Кундешлери қарғаса
Вўткир ачувдаш бöсин.
Ериниң ҳазилиге
Сал бебардаш бöсин.
Ери ахшам кемесе
Жер мушлап қарғаш бöсин.
Палчиларға жугирип
Ерди давалаш бöсин.
Кундешлерден сувитип

Уйге иссихлаш бӧсин.
Ери минен вўзиге,
Вӧттиз тавуқ аш бӧсин.
Тавуғи жӧқ байларға,
Кўңли қара таш бӧсин.
Ийти жаман жайларда
Ийт минен талаш бӧсин.
Аву барар амаса
Кўзлериде жаш бӧсин.
Хуллас, еки қӧш тулки
Тӧхсан тӧққиз яш бӧсин.
Вӧни кўриб хатинлар
Еримен сирдаш бӧсин.
Губнушкаларди алип
Леплерди бӧяш бӧсин.
Прическа қип, ериге –
Нағмаман қараш бӧсин.
Тулкилерге вӧхшатип
Қилиқлар уйқаш бӧсин.
Вӧни кўриб кампирлер
Чалиға қурдаш бӧсин.
Бӧйдақлиқларин еслеп
Қайта синфдаш бӧсин.
Жашинбавуқти еслеп
Таңгача яддаш бӧсин.
Вӧрақ вӧримди еслеп
Қайта меҳнеткаш бӧсин.
Пахта теримди еслеп
Партигиде таш бӧсин.
Жўеклерде жашинип
Чалиман вӧйнаш бӧсин.

Шумнихларини еслеп
Гапти алип қач бӧсин.
Кейин гаплери қачип
Каратэ-кураш бӧсин.
Кампири бӧш кемесден
Қӧш қӧллап ушлаш бӧсин.
Ҳалик салип чалини
Кӯтерип тайлаш бӧсин.
Чали инқиллап турип
Кампирди мушлаш бӧсин.
Тайсӧнға устазман деп
Раса бӧкслаш бӧсин.
Семиз епчил кампири
Чалидан сал жаш бӧсин.
Бир ударман чалини –
Накаут қип баш бӧсин.
Майип бӧған байқуш чал
Туралмай жамбаш бӧсин.
Кампирге кучи жетмей
Жамбашлап қарғаш бӧсин.
Уч кун қувуғи шишип
Вай-вайлап ухлаш бӧсин.
Байқуш кампир ухламай
Чалини вӧйлаш бӧсин.
Қилмишидан пушайман –
Кӯңли раса ғаш бӧсин.
Кампир кечею-кундуз
Чалди уқалаш бӧсин.
Хамжавларди жилитип
Қӧйув ишқалаш бӧсин.
Салидӧрди қайнатип

Вӧн марте байлаш бӧсин.
Ғиш қиздирип, таш басип
Дардди давалаш бӧсин.
Чалғанамнан пайда деп
Гўш берип асраш бӧсин.
Таң атмасдан буламиқ –
Тушке кескенаш бӧсин.
Ертен-ахшам аселчай
Раса абайлаш бӧсин.
Қасам ичиб, тӧвба қип
Зӧмнихти тайлаш бӧсин.
Уч кун бағип тузетип
Асте қитихлаш бӧсин.
Чали пичи наз қилип
Нармаған қараш бӧсин.
Кампири кулимсиреп
Чалбайди махташ бӧсин.
Чалдиң башини силап –
Сақалин тараш бӧсин.
Дап чалип қӧшиқ айтип
Булбулдай сайраш бӧсин.
Кампир ахир кўндирип
Екеви жараш бӧсин.
Уч саҳат разбӧр қилип
Қайтадан қурдаш бӧсин.
Кампир айнаға қарап
Зулпини тараш бӧсин.
Чали таман сузилип
Асте жӧрғалаш бӧсин.
Чали кўзини қисип
Учирувчи қаш бӧсин.

Жамбашидан жай бериб
Кампирди имлаш бёсин.
Вён тўрт кунлик айсан деб,
Нағмаларға байсан деб,
Суви тиниқ сайсан деб,
Тиши жёқ мамайсан деб
Расаям махташ бёсин.
Қёйув гапберемен деб,
Кавуш апберемен деб,
Патек сапберемен деб,
Пулди запберемен деб
Байқушти алдаш бёсин.
Кампирини кўндириб
Зулпини сийпаш бёсин.
Намашамнан нармаған
Бирге тўшекдаш бёсин.
Нағмалари Лайлимен –
Мажнунға вёхшаш бёсин.
Ишлерини тамёмлаб
Кўрпеге талаш бёсин.
Таң атарда тиришиб
Яна аралаш бёсин.
Хуллас, чал минан кампир
Қатти меҳрдаш бёсин.
Қёша қариб жашлари –
Тёхсанға туташ бёсин.
Байқуш жуваш куевдиң –
Жегенлери маш бёсин.
Кўнмесе, меш қарниға
Аччи ачувдаш бёсин.
Ачувдашқа қёшимча –

Шӧр пиязли аш бӧсин.
Шуға шукур қимаса
Тамағиға таш бӧсин.
Гўшти куев жегинче
Ийтге хамталаш бӧсин.
Мен байқуштан бесарав
Бӧлди атим калпалав.

Аччи пияз

Гулабатта кең жулге,
Жайлав бӧп тушти тилге.
Сув чиғип, қавун бӧлип
Дастан бӧлди чамбилге.
Шундай журтда бегўш аш
Батар екен кўңилге.
Буям майли шӧрпияз
Ханжар бӧп батти дилге.
Палавдан жӧғал дедим
Адрақағир сабилге.
Сениң ашнаң гўш дедим,
Палавдан тез туш дедим.
Хийли масқара қибем
Пиязам кирди тилге:
-Жезде мунча уришма,
Маңа қарап тиришма.
Тағдиргенем қурисин,
Еркек пияз ирисин.
Бизди шӧл жӧлдан урди,
Сансиз вадени берди.
Ваъдеге вафа қимай,

Севгиниң қадрин билмей,
Вўзи жашинип қалди,
Бизди қапчаға салди.
Аттапларға жайдилар,
Сөң саяға қөйдилар.
Жездем қадам басқан кун,
Калпалавди асқан кун.
Бизди чечем туради,
Қулақларди буради.
Қулақ узилип қалди,
Чечем сатилге салди.
Ачувимизға чидамай,
Чечем жилабам алди.
Семиз едик, жаш едик,
Бизлер қалам қаш едик.
Бир-биримизден сулув,
Раса төққиз баш едик.
Тайяр гўшти турамай,
Каттелерден сөрамай,
Қулақларди буради,
Бирте-бирте туради.
Чапанимизди чешти,
Кўйлегимизден кешти.
Жалаңач қип тиғ чанчти,
Журеклердием жанчти.
Қабиримизди қазди,
Сөң калпалавға басти.
Бизиң тарихимиз шул,
Ҳаммеси аззап буткул.
Енде жездежан кулме,
Бурниңди кўп жийирма.

Етеке барғаниңда,
Кўплерди кўргениңде,
Бизди кўп вӧсал деме,
Адрақағир кал деме.
Қадри кўп саяз деме,
Аччи шӧр пияз деме.
-Майли пияз, тушундим,
Гаплериңе ишендим.
Ҳич кимге шӧр самайман,
Бу сирдиям жаймайман,
Шу қалла барғанимда
Гўш жемесем қӧймайман!
* * *
Эй сен, надан дадайлама,
Ел иштаҳасин байлама.
Қатқан нанға шукр қиғин
Хишлихтиям фикр қиғин.
Ай кўзлегич ат бӧмадиң,
Елиңе қувват бӧмадиң.
Вўз тинчиңди вӧйлап кетип
Журт қӧриғич зат бӧмадиң.
Есиңдеме ач қағаниң,
Айлап бекурмач қағаниң.
Буғдай пишмей тахтек терип,
Бир қап унға тана берип,
Қара жавға сабзи салип
Шӧрпа бӧл деп хуп қайнатип,
Кебек нанди турағаниң,
Жеп қарниңди қурағаниң.
Арпа нанға шукр қилип,
Миң шукрлер зикр қилип,

Шу заманнарға жеткениң
Журтиңди тайлап кеткениң
Хишсан узахти вўйлағин,
Ески адетти тайлағин.
Кўңилди кең ал, тар бўма,
Намисли бўл, беар бўма.
Парча нанға қарин тўяр,
Нашукурлик кўзди вўяр.
Барсаң хишлар ниме қўйса,
Қўшқарма е тарбиз сўйса,
Аш қўяма, маш қўяма,
Е алдиңа таш қўяма,
Шукр қилда вўчип жегин,
Раҳмет айтда қайтип кегин.

* * *

Балент адир дўс адир,
Куевге мал чўз адир.
Сўң бир қўшқарди сўйип
Башқалардан вўз адир.

2001 йил, декабрь, 2002 йил, январь.

УЛАМА ЧАЧ

(ҳазил)

Дастарханга сиз қўйған аш
калпалав-ма?!
Мейман жемес, лагенимде
қал палав-ма?!
Кўңил учун мейман ашти
туртип-туртип

Қайтарип шӧ қазанима
сал палав-ма?!

Калпалавға кейин саған
улама чач.
Тузув бӧса лагеннерде
қалама чач?!
Уламани улағинча
сувуқ ашке
Шу гуручден қиса яхши
жалама, чач.

Улама чач ертели-кеч
узиледи.
Буни кўрип иштаҳаем
бузилади.
Улама чач қизларди
кўрген жигитлер –
Жӧл жӧғатип кўзлерием
сузиледи.

Сӧӊ уланған улама чач –
чач бӧмайди.
Мейманға ҳич гўшсиз авқат
аш бӧмайди.
Биз кегенде гўшли ашлар
қип қӧйсаӊиз –
Мейман кўӊни ийип кетер,
таш бӧмайди.

Барибир бу улама чач –

чачам емес.
Улама чач қизди ҳич ким
сулув демес.
Узун чашли қиз гуруңи
башқа бӧлар
Улама чач келинчекке
кӯңил чаппас.

Улама чач қиздиң башда
чачи алғаш.
Қақратқанда сав кӯңиллер
бӧлади ғаш.
Улама чач қиздиң жаши
вӧхшамайди
Узун чашли қирқ жашли қиз –
давамғи жаш.

Улама чач қизлар кӯңил
жаралайди.
Жигитлерден жигит сайлап,
саралайди.
Ҳаммесини улап-булап,
силаб-сийпаб –
Яна кеп гӯл бӧзбалани
аллайди.

* * *

Мени кечир сариғана
улама чач.
Вӯшеклерем шундайғана
бӧлама, чач.

Напси жаман, шайир
айнаң жиғилдани –
Дадайламай, гўшли ашқа
тöяма, чач?!

Калпалавлар кўзлеримди
вöяма, чач.
Е бай айнам гўшли ашлер
қöяма, чач.
Дува қилай бай айнама
Худа берип –
Семизгене қöшқар алип
сöяма, чач.

* * *

Дастарханга сиз қöйған аш
калпалав-ма?!
Мейман жемес, лагенимде
қал палав-ма?!
Кўңил учун мейман ашти
туртип-туртип
Қайтарип шö қазанима
сал палав-ма?!

Калпалавға кейин сağан
улама чач.
Тузув бöса лагеннерде
қалама чач?!
Уламани улағинча
сувуқ ашке
Шу гуручден қиса яхши

жалама, чач.

Мени аллап, сувуқ ашке
улап-улап.
Қалампирман-памедурди
булап-булап.
Уй егеси – бай акемниң
кўңни учун –
Бундай ашти бирге жедик
тувлап-тувлап.

Кўңилгеем урип кетти
калпалавлар.
Сатқай аш бўп жутапқана
қал, палавлар.
Шу яхлаған кечеги аш
тузув бўса –
Бўмасмеди егесиге
жал палавлар.

Гўшсиз-тўшсиз қаснақли бу
жилитма аш.
Памедуру-қалампирман
бўп аралаш.
Мейман қиған бай айнамниң
кўңни учун
Ашти жеген бўлдим менем
кўтермей баш.

Ачқаған напс ашқазанда
аш бўл, дейди.

Лагеннерде қалип кетмей
лаш бöл, дейди.
Хаскапеде жавли гўшлер
уйур бöлип
Қазаннардан калпалавлар
қач бöл, дейди.

Кал бöсаям жавли палав
қöйув бöсин.
Белге қувват, ашқазанға
тöйув бöсин.
Чашли ашлер учун
елдиң қазанида –
Семизгене бöрдақилар
сöйув бöсин.

Калпалаву, улама чач –
булар ҳазил.
Ҳазилдием тушунувчи
ачиқ кўңил.
Кисе абат, бел бақувват
бöса елем –
Гўшли ашем, қувурмаям
қöяр дадил.

Гўшли-тўшли ашлер тöла
қазан бöсин.
Байқуш елге пул табишам
асан бöсин.
Напсим қöймай айтилған
бу гап-гуруңлер –

Дастансиз шу лақайима
дастан бөсин!

2007 йил, июль.

ТЕРМЕЛЕР

(ярим ҳазил)

Куев деген ач екен,
Вөннан узақ қач екен.
Куев ул бөсин десең
Давлетиңди чач екен.

Куев деген зөм бөлар,
Иш десең қуян бөлар.
Куевдиң кўзлегени –
Кисеңдеги сөм бөлар.

Куев деген яш екен,
Кисесиде таш екен.
Ташди атмасин десең
Салгене қараш екен.

Куев уйи қар екен,
Ҳавлисием тар екен.
Қайната сал қарашса
Кўңлием баҳар екен.

Куев балали екен,
Кисеси хали екен.
Қайнатаниң тапқани
Куевдиң мали екен.

Куев дегени камдир,
Авқатиям бе таъмдир.
Қайнатадан таммаса
Барекетем тамамдир.

Қизғаям ташвиш екен,
Кийгени калиш екен.
Атаси қарашмаси
Дарди бир балиш екен.

Қиз палахманташ екен,
Ҳамме вўға баш екен.
Хишдан сада бўмаса
Еки кўзи жаш екен.

Қиз бир хизметгер екен,
Ерге дардисер екен.
Сайиплар сўрамаса
Аҳвели баттер екен.

Қафесге қуш керекдир,
Хамирға муш керекдир.
Ай сайин хабер ағич
Хатинға пушт керекдир.

Жандарға тиш керектир,
Ҳасилге қиш керекдир.
Ғардайин рузғар учун
Еркеке иш керекдир.

Қизларам даркер екен,
Қизға давлет бер екен.
Ар-намисли ағайин
Қизға мадетгер екен.

Қизи нанға зар екен,
Куев уйи тар екен.
Атасиниң ҳавлиси
Кунде малбазар екен.

Қиз бир қадрдан екен,
Вахтинча мейман екен.
Куев тузув бӧмаса
Қизам беватан екен.

Куевлер бежав екен,
Кийими жамав екен.
Қайнатаниң алдида
Ҳасретлери тав екен.
Қайната қӧлламаса
Табистан тумав екен.
Қайната сал қарашса
Вӧн еки ай сав екен.

Куевлер бебаш екен,
Қудаман жараш екен.
Қудаман жарашмасаң
Қиздиң кўңли ғаш екен.

Куев деген гўл екен,
Кисеси касел екен.

Қайнатаникке барип
Қаттирақ жўтел екен.

Куев мусапир екен,
Сал тамизип тур екен.
Келинлерден жаширип
Бар нерседен бур екен.

Куев тӧни зар бӧлар,
Жўрме чираз бар бӧлар.
Куев қирқи тӧлғинча
Ҳурлерден лашкер бӧлар.

Ул деген тиргек екен,
Атаға журек екен.
Яхши улдиң атаси
Вўз елиде бек екен.
Бенамус ул атаси,
Тар уйиде тек екен.

Ул дегени мас екен,
Жесе, кийсе бас екен.
Ата-ене алдида
Калле дайим пас екен.
Катте кўчеге чихса
Кеккейген хӧраз екен.

Қайната бул март екен,
Қизға дайим арт екен.
Куев бенамус бӧса
Аззабини тарт екен.

Қайната бул кең давлет,
Ҳаммеси райис савлет.
Қайнатаниң ҳавлиси
Куевлерге искалет.

Келин деген жаширар,
Сут пиширсе таширар.
Байқуш ене тапқанин
Қизиникке аширар.

Келинлерем бирбавур,
Искалетге қаравул.
Қизлар ташимасин деб
Бағар ахшамға давур.

Искалеттен ун алай,
Чай, шакер, сабин алай.
Қавун, тарбиз қуйруқгўш
Бир машин вўтин алай.

Маске, сут, қатих бөсин,
Тахта, шипир, мих бөсин.
Айнам минан чечемниң
Қабағи ачих бөсин.

Искалеттен жав алай,
Буғдайди тав-тав алай.
Майда харажетлерге
Пулди төққиз бав алай.

Қапқир итлер байлансин,
Қӧш суеклер тайлансин.
Шундай искалетчиден
Ҳамме куев айлансин.

Қайнатаға қӧшчимиз,
Ҳурмет қилиш бурчимиз.
Ҳа демесден бизлерем
Машҳур искалетчимиз.

Бавримди кеӊ ачайин,
Махтанишдан қачайин.
Қадр билгич куевге
Давлетимди чачайин.

Ҳар куевге бир машин,
Уйем алип берейин.
Келинлерге сирға деб
Кўкден жулдуз терейин.

Кеселер қӧшқар сӧяй,
Қари жиликти қӧяй.
Хатин кал палав қиса
Еки кўзини вӧяй.

Дастарханди тӧлдирай,
Бӧмағанди бӧлдирай.
Шашлик, манту, тавуқгўш
Сӧӊ балиқ қувуртирай.

Шундай зияфат жесин,

Қайнатаман куевлер.
Ахир ерке куевди
Сийлаған пайғамберлер!

* * *

Қиш вӧчағи тар екен,
Асманам ғубар екен.
Кӯңли ачиқ инсанға
Язу-қиш баҳар екен.

Қиш асмани қар бӧлар,
Қӧйув туман бар бӧлар.
Нӧмарт дӧслардиң тили
Шу қишдай заҳар бӧлар.

Яз ҳаваси иссиқдир,
Мижезием қуруқдир.
Мен елимди вӧйласам
Кӯңлим чизиқ-чизиқдир.

Қирда вӧтав уй екен,
Жатип қимиз қуй екен.
Бегана ел ичиде –
Вӯз елиңди суй екен.

Ене деген пир екен,
Кең жаннетде ҳур екен.
Жетти қабат дунйени
Жаритувчи нур екен.

Ул хатинқули екен,
Хатинда пули екен.

Шундай бӧсаям йене
Хуп дувагуйи екен.

Ене деген қум екен,
Келинлери шум екен.
Бенамус ул – ташжурек
Чириген тухум екен.

Ене деген баш екен,
Улдиң кўңли таш екен.
Енеге заҳар чачиб
Хатинға жуваш екен.

Ата-ене асмандир,
Меҳрге бай макандир.
Жетмиш жиллиқ меҳнети
Жамав тӧлған чапандир.

Ата-ене кең давлет,
Хизметлери беминнет.
Еки дунйе, ҳам вўзи –
Ҳам руҳи берер мадет.

Асмандағи ақ жулдуз,
Макениңди бақ жулдуз.
Бабалардиң қисмети
Бизлерге сабақ жулдуз.

Ватан деген кең жулге,
Вӧнда ел бирге-бирге.
Елди вӧйлаб айланди

Журегимиз кўмирге.
2002 йил, февраль.
* * *

ДАВРЕДАШЛАРҒА ҲАЗИЛ

Айна, бизем мейманиңиз,
Тўриңизге вўтейик.
Жизилласа қазаниңиз
Бизем андек кутейик.

Қанжалахтиң излериден,
Сездикки, мал сўйипсиз.
Муритиңиз жавларидан
Билдик, гўшке тўйипсиз.

Вўзгелерге табақ-лаген,
Гўшлер тартиң майлиге.
Машиниге калле, жўргем
Тўшлер артиң майлиге.

Вўзгелерге аширасиз,
Гўшлер, узатип қўлди.
Бизди есе шаширасиз
Кўрсетип катте жўлди.

Тең кўрилсин ҳар мейманнар,
Шул худаниң ирзаси.
Мўлла бўса вў адамлар
Бизем елдиң мирзаси.

Қирқтан ашип енди билип,
Ҳамме билгич нақалди.
Қаламдиям атиб жертип
Қойув қойип сақалди.

Елим деп чаң жалағинча,
Дастархани тола бол.
Елге мирза боғиниңча
Тўрт авамға молла бол!

2006 йил, январь.

ҚАРАЖАЛ
(Афғонистонлик элатдошлар тилидан)

Жали қара, қаражал,
Маңа жолдаш қарамал,
Қуйруғида қош гупсар,
Сувдан вўткезгич тулпар.
Ҳамилерден вўткерген,
Кўкчелерде кўтерген,
Душманнарди дап қиған,
Қизилларди сап қиған,
Батирларди бек қиған,
Намартлерди тек қиған,
Пешанаси дўң жуйрик,
Жавурниям кең жуйрик.
Қулун болип тувилдиң,
Тайирсувда жувилдиң.
Улақларда ап салим,

Мениң сирдашим-малим.
Беклерге ҳавес атим,
Атим емес-қанатим.
Ҳамилерден вўткерсең,
Журтимизға жеткирсең,
Ағайинди кўрейик,
Сöң ватанда вўлейик!

2003 йил, февраль.

МАСЛАҲАТ БЕР ТЕЛПЕГИМ

(ҳазил)

Ел деп, елимнен бездим,
Ел деп дунйени кездим.
Енди камимди сездим,
Маслаҳат бер телпегим!

Камчиликти билейин,
Журегиме илейин,
Енди ниме қилайин?!
Маслаҳат бер телпегим!

Тöққиз айлап ухлайсан,
Турип вўзиң ахлайсан,
Ишге жир деп дöхлайсан,
Маслаҳат бер телпегим!

Жуннериңем жабишқан,
Силасам ҳадден ашқан,
Қундузсама, тавушқан?!

Маслаҳат бер телпегим!

Сени кийгенге раҳат,
Жўнеп чиғарип қанат,
Журегиде жалли ат,
Маслаҳат бер телпегим!

Асманда ай куледи,
Кимлигимди биледи,
Журегимди тиледи,
Маслаҳат бер телпегим!

Аттаптиңам нури кам,
Хутти қариген адам,
Вőннан сен вўзиң бардам,
Маслаҳат бер телпегим!

Асманда ай жашинған,
Қуйруғини қашинған,
Хуп ҳаддиден ашинған,
Маслаҳат бер телпегим!

Жулдузлар узақ екен,
Дунйе бир тузақ екен,
Напс деген дузах екен,
Маслаҳат бер телпегим!

Бугун аяз, туман - бек,
Кун индемес, бőлип тек,
Бир-бириге сақлап кек,
Маслаҳат бер телпегим!

Асман булутли ҳава,
Вўртеди жава-жава,
Журегиме жӧқ дава,
Маслаҳат бер телпегим!

Қана, тез баҳар кесе,
Кунлер беғубар кесе,
Жӧғ жӧйилип, бар кесе,
Маслаҳат бер телпегим!

Асманда аяз келер,
Ҳали замат яз келер,
Кунлер чиғиб саз келер,
Маслаҳат бер телпегим!

Аттабам ийдиреди,
Тар кийим кийдиреди,
Жанашсаң куйдиреди,
Маслаҳат бер телпегим!

Жер деген қатти екен,
Гар жатсаң батти екен,
Душманнар атли екен,
Маслаҳат бер телпегим!

Ел титилген дан екен,
Дарди-ғами нан екен,
Алими надан екен,
Маслаҳат бер телпегим!

Ел яхшиси журт тузер,
Аббат қип гузер-гузер,
Мениң кўңним журт излер,
Маслаҳат бер телпегим!

Жер дегени лай екен,
Кирип бӧмас жай екен,
Дунйе бир тӧғай екен,
Маслаҳат бер телпегим!

Бир тайинли ишим жӧқ,
Узиб ағич тишим жӧқ,
Сеннен башқа хишим жӧқ,
Маслаҳат бер телпегим!

Дунйеем бир чекменташ,
Қайси адақ, қайси баш?!
Сенсен бугун емчекдеш,
Маслаҳат бер телпегим!

Адамнар қанға ташна,
Мени сен жӧлға башла,
Сенсен вўзиң зӧр ашна,
Маслаҳат бер телпегим!

Алис журтта тағайим,
Вўзиңсен зӧр ағайин,
Кел қаринди қағайин,
Маслаҳат бер телпегим!

Алисларда жӧлдашим,

Сувуқ кунде сирдашим,
Сенимен аман башим,
Маслаҳат бер телпегим!

Тапқан наним бир чайнам,
Тӧқ бӧсаң ҳар кун байрам,
Ҳам жӧрамсан, ҳам айнам,
Маслаҳат бер телпегим!

Асманимда ай вўзиң,
Қӧли ачиқ бай вўзиң,
Суви чуччи сай вўзиң,
Маслаҳат бер телпегим!

Ел дегени гўл бӧлар,
Жайлашқани чўл бӧлар,
Сенсиз башим ҳўл бӧлар,
Маслаҳат бер телпегим!

Ел маслаҳатке зарма?!
Е бир хил кўңил тарма?!
Армансиз инсан барма?!
Маслаҳат бер телпегим!

Қишам келди вўтип куз,
Сенимен қар куттик биз,
Ниеткеем жеттик биз,
Маслаҳат бер телпегим!

Башимда жалли жулдиз,
Жӧлдаш кечею-кундуз,

Е сувсарсан, е қундуз,
Маслаҳат бер телпегим!

Кече-кундуз бөлип банд,
Ҳар саҳат, ҳар куним панд,
Вўзиң ҳаммеден балент,
Маслаҳат бер телпегим!

Дунйениң ташвиши кўп,
Жириппиз гаҳ аччи жеп,
Бир сени сирдашим деп,
Маслаҳат бер телпегим!

Пул бергенлер пул, дейди,
Қөшип-қөшип жул, дейди,
Елди аллап кул, дейди,
Маслаҳат бер телпегим!

Заҳариңди чач, дейди,
Қашшақлихтан қач, дейди,
Напсиңдием ач, дейди,
Маслаҳат бер телпегим!

Ишти жөлға қөй, дейди,
Жатип жеп, хуп төй, дейди,
Сөң жөғалар вөй, дейди,
Маслаҳат бер телпегим!

Елди вөйлама, дейди,
Ел ғамин худа жейди,
Кўңлим елди кусейди,

Маслаҳат бер телпегим!

Қӧш-қӧш уйди сал, дейди,
Яна қошип ал, дейди,
Раҳат қилип қал, дейди,
Маслаҳат бер телпегим!

Напс - жӧлима кир, дейди,
Айтиб жирме, сир, дейди,
Тар жӧлларға жир, дейди,
Маслаҳат бер телпегим!

Сирдашқанам бир вӯзиң,
Жӧлдаш бӧлип жир вӯзиң,
Башимда вӧтир вӯзиң,
Маслаҳат бер телпегим!

Мен жатқанда қаравул,
Башимдағи қирғавул,
Худайчи Лақай авул,
Маслаҳат бер телпегим!

Сенсиз қишта ҳалим – дат,
Ара кирмес ҳич бир зат,
Мухлисим Лақайабат,
Маслаҳат бер телпегим!

Елге барип ел бӧлай,
Кам елиме бел бӧлай,
Дӧсларға кел-кел бӧлай,
Маслаҳат бер телпегим!

Безар бӧлдим шаҳарде,
Қишлақ барай баҳарде,
Намаз вӧқип саҳарде,
Маслаҳат бер телпегим!

Чин жӧлдаштиӊ вўзисен,
Башпанасан, кўзисен,
Бир лақайдиӊ сўзисен,
Маслаҳат бер телпегим!

2007 йил, февраль.

ДУВА ҚИҒИН
(ярим ҳазил)

Дува қиғин мен туяхти
шақиллатай.
Уйге барип тамағимди
тақиллатай.
Тамақ қирип чечеӊдием
жағиллатай.
Дува қиғин мен туяхти
шақиллатай.

Дува қиғин мен уйиме
тезрек қайтай.
Қӧшиғимниӊ қағанини
уйде айтай.
Намаз вӧқип, шеърлер
тӧқийинда жатай.

Дува қиғин мен туяхти
шақиллатай.
Уйде пичи чечеңдием
жағиллатай.

Дува қиғин қариннарам
қөш чөптара.
Дум-думалақ бөлаяппиз
бара-бара.
Семириштен дава барма,
барма чара?!
Дува қиғин мен туяхти
шақиллатай.
Уйде пичи чечеңдием
жағиллатай.

Шериклердиң тамағиям
ғардай екен.
Уч кун жемей зияпатқа
зардай екен.
Кеттик десем, қулахлари
кардай екен.
Дува қиғин мен туяхти
шақиллатай.
Уйде пичи чечеңдием
жағиллатай.

Кўп жегеннен жемегенем
төғри екен.
Насп дегени, вўлсе төймас
вөғри екен.

Тавеплер сав бӧлай десең
аз же деген.
Дува қиғин мен туяхти
шақиллатай.
Уйде пичи чечеңдием
жағиллатай.

Ҳайитладиқ уйме-уйлер
жеп зияпат.
Қариннарам жарилғидай
бӧп қатма-қат.
Қаринға жай бӧлар екен
вӧн хил авқат.
Дува қиғин мен туяхти
шақиллатай.
Уйде пичи чечеңдием
жағиллатай.

Шақиллатип жўнеб уйге
мен жим бӧлай.
Шум кўринмей шу давреден
мен гум бӧлай.
Езмелемей, шеърлер айтмай
мен ким бӧлай?!
Дува қиғин мен туяхти
шақиллатай.
Уйде пичи чечеңдием
жағиллатай.

2007 йил, июнь.

УЧ ПИШЕК

(ҳазил)

Ҳавлиңизде уч пишек бар,
бала пишек,
Ағу-қара, яна бири –
ала пишек,
Бири нажинс, екевичи –
сара пишек,
Екеви шум, ақллиси –
қара пишек.
Ҳавлиңизде уч пишек бар,
бала пишек.

Бир еркеги ҳам бӧзбала,
ҳам бек пишек,
Бир сидирғи, раса жуваш,
ҳам тек пишек,
Урғачилар дайим ташир
вўшек пишек,
Жатип алар гар салинса
тўшек, пишек,
Бир урғачи қараң, қартаң -
туршек пишек,
Ҳавлиңизде уч пишек бар,
ешшек-пишек.

Чайналсаңиз учевием –
жугиреди,
Гўш жемесе миявлашип,
бўкиреди,
Гўшти кўрип дастарханнан

сакиреди,
Ҳавлиңизде уч пишек бар,
ешшек-пишек.

Қўли ачиқ мейманнарди
мўралайди,
Тўймай қаса уй егесин
қаралайди,
Мейманнардиң напсин бир аз
жаралайди,
Ҳавлиңизде уч пишек бар,
ешшек-пишек.

Урғачиси еркегиге
кўзин қисар,
Биргелешип вўзлериче
реже тузер,
Тизилишип мейманнарға
кўзин сузер,
Ҳавлиңизде уч пишек бар,
ешшек-пишек.

Қарни тўйса тўдайлашип
гум бўлади,
Вўчипкене авлақ жайда
жим бўлади,
Урғачиси еркегиден
шум бўлади,
Ҳавлиңизде уч пишек бар,
ешшек-пишек.

Мал сўйсаңиз гўши
турап тузланади,
Пишек тўйип, гўшлерем
жиз-жизланади,
Еркегини кундешлер
зап қизғанади,
Ҳавлиңизде уч пишек бар,
ешшек-пишек.

Еркек махлуқ ҳамме жайда
гўл бўлади,
Қарин тўйса шўхлихларам
мўл бўлади,
Урғачиси кўзин сузсе
тўл бўлади,
Ҳавлиңизде уч пишек бар,
ешшек-пишек.

Еркек пишек кўңни анча
кең пишектир,
Шўхлиқлари дунйе минен
тең пишектир,
Пишеклердиң бўзбаласи –
эң пишекдир,
Ҳавлиңизде уч пишек бар,
ешшек-пишек.

Урғачиниң екевием
кўңни тардир,
Еркегиге қандайдир кек,
зуғум бардир,

Исқатиниң барисиниң
напси ғардир,
Ҳавлиңизде уч пишек бар,
ешшек-пишек.

Гўшти кўрсе қол узатип
миявлайди,
Буни кўрип уй егеси
уялади,
Индемесең чайнектен
чай қуялади,
Ҳавлиңизде уч пишек бар,
ешшек-пишек.

Мейманнарди гўш бергин
деп қийнайдилар,
Қарни тойип байрам қип
хуп жайнайдилар,
Чишқаннарман жашинбавуқ
войнайдилар,
Ҳавлиңизде уч пишек бар,
ешшек-пишек.

Баҳар кесе қирғинилар
мав болади,
Урғачилар қарни шишип
дав болади,
Емизекли пишек напси
тав болади,
Ҳавлиңизде уч пишек бар,
ешшек-пишек.

Гўш амаса кўзиңизден
кўз узмейди,
Жӧлдашиға қарамайди
кўз сузмейди,
Вўзи тӧймай меймандиям
тӧйғизмайди,
Ҳавлиңизде уч пишек бар,
ешшек-пишек.

Бири башлар миявлашти
бири қӧйип,
Кўзлерини ағим келер
вӧйип-вӧйип,
Вўлемелер нан жеселер
тӧйип – тӧйип,
Ҳавлиңизде уч пишек бар,
ешшек-пишек.

Қарни тӧйса наз қип қарнин
булкиллетер,
Кўзин қағип қуйруғини
силкиллетер,
Нағма қилип еркегини
гир-гирлетер,
Ҳавлиңизде уч пишек бар,
ешшек-пишек.

Байқуш еркек ниме тапса
бўлишеди,
Урғачилар жеп устиден

кулишеди,
Бир-бириден рашк қилишип
вўлишеди,
Ҳавлиңизде уч пишек бар,
ешшек-пишек.

Шум пишеклер бу жегеннен
шишкен яхши,
Иштен қачмай меҳнетке хуп
пишкен яхши,
Уч ачкўзден бир адепли
чишқан яхши,
Ҳавлиңизде уч пишек бар,
ешшек-пишек.

Учте қӧрқақ тайяр гўшти
жеп-жеп жатмай,
Дӧңиздайин тареңлешип
шишип кетмей,
Тӧдайлашип калемишке
кучи жетмей,
Ҳавлиңизде уч пишек бар,
ешшек-пишек.

Бир самсени уриб-алип
бӧйин керди,
Кўрпечени кўрип чихти,
тайлап жерди,
Қабағиңиз сал ачилса -
Худа берди!
Ҳавлиңизде уч пишек бар,

ешшек-пишек.

Авқатини жемес излеп,
тавуп жерден,
Чишқан авға тап бермейди
сира гарден,
Тайяр гўшке чавуп келер
қайси гўрден,
Ҳавлиңизде уч пишек бар,
ешшек-пишек.

Миявлашип қабағини
қӧмпайтирар,
Нан берсеңиз башересин
хӧмрайтирар,
Зиқнасан деп меймандиям
уялтирар,
Ҳавлиңизде уч пишек бар,
ешшек-пишек.

Жалпаңлашип бергениңе
шукур қимас,
Вӧнча-мунча гўшмен сира
қарни тӧймас,
Қӧй жӧғалсин, бир авуз гўш
кўзди вӧймас,
Ҳавлиңизде уч пишек бар,
ешшек-пишек.

Мейман кесе гўшли ашмен
табах тузет,

Пишеклерди мейман минан қип
бетме-бет,
Гўшти пишек, сен гуручти
жегинда кет,
Ҳавлиңизде уч пишек бар,
ешшек-пишек.

Индемесең тиззеңде
зап ирғишлайди,
Иссиқ жайда сувуқ урғур
зап қишлайди,
Гўш тиймесе меймандиям
қарғишлайди,
Ҳавлиңизде уч пишек бар,
ешшек-пишек.

Урғачилар еркегиге
жағ-жағлайди,
Гўш бермесе мейманғаям
кек сақлайди,
Чай қайнаған чавдешдейин
вақ-вақлайди,
Ҳавлиңизде уч пишек бар,
ешшек-пишек.

Бужмайсаңиз бӧзаришип
қарап қалар,
Кўз мизғиса қӧйниңизға
кириб алар,
Ҳайван емес, ҳайваннихтан
чиққан вӧлар,

Ҳавлиңизде уч пишек бар,
ешшек-пишек.

Гўш бергенмен бермегенди
зап биледи,
Уришсаңиз тикрейишип
гап иледи,
Жўнесеңиз устиңизден
хуп куледи,
Ҳавлиңизде уч пишек бар,
ешшек-пишек.

Шеър язсаңиз езмелеме
жим бӧл, дейди,
Вӧсал қимай бу ҳавлиден
гум бӧл, дейди,
Шайир бӧса вўз жӧлиға
ким вӧл, дейди,
Ҳавлиңизде уч пишек бар,
ешшек-пишек.

Бу ачкўзлер адетини
тайлашмайди,
Буни кўрип жеген ашим
жайлашмайди,
Шуларминан чимчиққанам
сайрашмайди,
Ҳавлиңизде уч пишек бар,
ешшек-пишек.

Мени кўрип, атайлашип

тизиледи,
Қилиғиға иштаҳаем
бузилади,
Шуйтипкеге ағайинник
узиледи,
Ҳавлиңизде уч пишек бар,
ешшек-пишек.

Қишлахта бар бир пишегим
айдайғана,
Напси бундай ғардай емес,
майдағана,
Жатар жайи, авлар жайи –
сабанхана,
Бизиң пишек бир адебли,
бир тек пишек.

Вӧ пишегим калемишти
урчип алар,
Мейман кесе қуллуқ қилип
таъзим салар,
Асмандағи чимчихтиям
чӧрчип алар,
Бизиң пишек бир ғайратли,
бир бек пишек.

Бизиң пишек қӧл-бетини
жувалади,
Ҳар баҳарде тўртте-тўртте
тувалади,
Сиз барсаңиз қӧлиңизға

сув алади,
Бизиң пишек чақанғана,
бўлек пишек.

Чишқан тугул калемишти
қувалади,
Халле тапса байқуш итке
суғалади,
Кучук минен алишқаям
чиғалади,
Бир ғайратли, бир арслан
журек пишек.

Сизиң пишек дастарханда
кўп беадеп,
Учевием мени қарғар
жўғалсин деп,
Менем шеърди язаманма
шуларға кеп?!
Ҳавлиңизде уч пишек бар,
ешшек-пишек.

Ахмақ пишек сен бизлерден
нари жиргин,
Насибемди заҳариңе
майли жегин,
Жеп жўғалип, миявлашип
гўрге киргин,
Сен бенамус, учевиңем,
ешшек-пишек.

Саңа қарап қабақ уйсем –
егең малал,
Майли жиргин меймангўши
жеп бемалал,
Меннен тартип жеген гўшиң
бўсин ҳалал,
Сен ахмахтиң баригенең,
ешшек-пишек.

Кел яхшиси, маңа ашна
сен жанашма,
Ата-енең жўгилермен
қариндашма?!
Яки мениң напсим жаман,
кўңним ташма?!
Сен ачкўздиң учевиңем
ешшек-пишек.

Тиленчилик сав жанзатқа
жарашмайди,
Тиленчиге жаратқанам
қарашмайди,
Дангесемен чишқаннарам
сўрашмайди,
Сен тайярхўр учевиңем
ешшек-пишек.

Баҳар кесе мав бўғаниң
билинеди,
Сўң уйленип ала хўржин
илинеди,

Тўртте тувсаң журегиңем
тилинеди,
Сен уятсиз учевиңем
ешшек-пишек.

Ата-бабаң алғир бөлип
кун вўткизген,
Бугингини ертенгеем
жеп жеткизген,
Мейман кесе ҳурмет-иззет
қип кеткизген,
Сен наданниң учевиңем
ешшек-пишек.

Шу бугуннен дастарханда
ҳич кўрмейин,
Қассам ичип, насибемди
ҳич бермейин,
Сенерди деп шеър язаман
деб жирмейин,
Учевиңем бир бетавфиқ
ешшек-пишек.

2007 йил, август.

МАХТАВ

Майқөрғанниң қөйувғана
майи яхши,
Қөш қабатли, қөш қазанли
жайи яхши,

Дастархани дайим ачиқ
байи яхши,
Гижиңлеген ақ «Нексия» -
тайи яхши.

Майқөрғанниң кўчесиде
мөлласи кўп,
Қазаннари гўшмен ашге
төласи кўп,
Набат чаймен, мейман ичер
Көласи кўп,
Худа берген давлет, малу –
дуняси кўп.

Майқөрғанниң Көшөнада
байлари бар,
Ҳавлисиде салқинғана
жайлари бар,
Елим деген яхшиғана
вөйлари бар,
Пул тапқанда гўшли-гўшли
төйлари бар.

* * *

Лақайимнинг ҳам ғайрати,
ҳам ари бар,
Журегиде қуяши бар,
ҳам қари бар,
Вўтмишиде тақдириден
ғубари бар,
Алла елге бергин деген

бир зари бар.

Кештелерде Лақайимниң
изи бардир,
Алла берген, алла деген,
сўзи бардир,
Булағида аққан-балққан
кўзи бардир,
Вўтмишию-бугуниде
вўзи бардир.
2007 йил, август.

ГЎЛ БӦЛАДИ
(ярим ҳазил)

Кўп бириксе қӧшилишип
ел бӧлади,
Ел жийилса гуруңнерем
мӧл бӧлади,
Бу гуруңнен қуруқларам
ҳўл бӧлади,
Бари бир шу ел дегени
гўл бӧлади.
Жийған пули бир кун келип
сел бӧлади.

Алим чихса лақайлар ҳич
шашмайдилар,
Китап яз деп ҳичем
давалашмайдилар,

Уйлер қурип рузғаридан
ашмайдилар,
Байлариям елим деп кўп
ташмайдилар,
Бари бир шу ел дегени
гўл болади.

Рассияда уллари дөллар
қилади,
Вөқиғани жөқ елини
бар қилади,
Деҳканнари катмен минен
жер қилади,
Шайирлари елин махтап
шеър қилади,
Бари бир шу ел дегени
гўл болади.

Алимлери жанин қийнап
китаб язар,
Кече-кундуз журегин қип
зардаб, язар,
Пул жийип, уй сағаннари
вөннан вөзар,
Бари бир шу ел дегени
гўл болади.

2007 йил, сентябрь.

ҲАБИБУЛЛА АКЕГЕ

Бабалардиң ниетиге
биз жӧлдашмиз,
Бир вўмирге кучсиз елге
биз қӧлдашмиз,
Бардаши кам шу улусқа
биз бардашмиз,
Желкеси тар елимизге
желкедашмиз,
Ел деген ел шерлериге
биз сирдашмиз!
2006 йил, декабрь.

ҚУТЛАВ

Қулли бӧсин, машиннерди
тӧйға миниң,
Гўшли-тўшли зияпатли
жайға миниң,
Айди излең, айди кўзлең,
айға миниң,
Айман бирге жулдизли кенг
сайға миниң.
2007 йил, апрель.

КЎК ТАЙХАР
(ярим ҳазил)

Ешшек жирмес вўрлерге,
Вўрелеткич кўк тайхар,

Мурде кирмес гўрлерге –
Гўрелеткич кўк тайхар.

Авур-авур мушкилди,
Чечип бергич кўк тайхар.
Ҳич пичилмес тӧнларди
Пичип бергич кўк тайхар.

Пияладағи заҳарди,
Ичип бергич кўк тайхар.
«Тилла чич» деп тувлатсаң,
Чичип бергич кўк тайхар.

Жанадағи жантахти
Тарбиз қиғич кўк тайхар.
Тилсиз еркек қамишти
Қӧбиз қиғич кўк тайхар.

Мӧмин – қабил чалларди,
Алчаңлатқич кўк тайхар.
Тиним билмей айналип,
Напсге батқич кўк тайхар.

* * *

Сени кўрсе кўз қисади
асманда ай,
Дайра қалип, дава бӧлар
сасиған лай,
Хатинини «аке» дейди,
миң қӧйли бай,
Ҳа, кучиңнен, ҳам кўк тайхар,

ҳам кўк бабай!

Чақалахти бешиктенем
турғизғич сен,
Каселлерди тўшектенем
турғизғич сен,
Жигитлерди вўшекминен
урғизғич сен,
Ҳа, кучиңнен, ҳам кўк тайхар,
ҳам кўк бабай!

Айналсам-да, шу кўккене
қөтир жузиң,
Гаплериңем қарувлидир,
палван – сўзиң,
Бу дунйени ҳам бизғич, ҳам
тузгич вўзиң,
Ҳа, кучиңнен, ҳам кўк тайхар,
ҳам кўк бабай!

Беинсафти төхсан хил қип
тавлатасан,
Авланмағич кийиклерди
авлатасан,
Асав-асав байталларди
тувлатасан,
Ҳа, кучиңнен, ҳам кўк тайхар,
ҳам кўк бабай!

Сен хаҳлесең дангесени
вөздирасан,

Жуйрик, чақан, пайкечини
тӧздирасан,
Абат, маккем ишлердием
биздирасан,
Ҳа, кучиңнен, ҳам кӯк тайхар,
ҳам кӯк бабай!

Аяздағи мизлардиям
қиздирғич сен,
Ҳич узилмес занжирлерди
уздиргич сен,
Қирқ жиллиқ кар қулақларға
сездиргич сен,
Ҳа, кучиңнен, ҳам кӯк тайхар,
ҳам кӯк бабай!

Емчекдешмен-емчекдешти
уриштирғич,
Бир-бирини кӯрсе бетин
тириштирғич,
Табистанда пули жӧхти
қариштирғич,
Ҳа, кучиңнен, ҳам кӯк тайхар,
ҳам кӯк бабай!

Ҳам яшу, ҳам қарилерди
бант қип ишмен,
Чайналмағич чандирларди
чайнап тишмен,
Қӧш қариндаш, емчекдешти
қилиб душман,

Ҳа, кучиңнен, ҳам кўк тайхар,
ҳам кўк бабай!

Қарлардиям қалап-қалап
жандирғансан,
Ҳич қанмағич напслердием
қандирғансан,
Емчекдешти емчекдештен
тандирғансан,
Ҳа, кучиңнен, ҳам кўк тайхар,
ҳам кўк бабай!

Аке-уке, апа-сиңил,
сен деп малал,
Шеру-жӧлбарс бир сени
деп қарабақал,
Сен бӧмасаң бӧзбалаям –
юз жашли чал,
Сен мӧл бӧсаң юз жашли чал –
қарасақал,
Ҳа, кучиңнен, ҳам кўк тайхар,
ҳам кўк бабай!

Сен баш бӧсаң жигитлерде
тумшуқ балент,
Сени кўрсе зап учади
чимчиқ балент,
Кенг дайрадан бӧлип кетер
балчиқ балент,
Ҳа, кучиңнен, ҳам кўк тайхар,
ҳам кўк бабай!

Сен бӧмасаң дананиңам
шасти пасдир,
Ағайинли жигит – тақа,
ҳам бекасдир,
Кўк тайхарсиз кең дунйеем
бир қафесдир,
Ҳа, кучиңнен, ҳам кўк тайхар,
ҳам кўк бабай!

Сени кўрсе ташбақаям
қанат қағар,
Тӧғри аққич дайраларам
чаппа ағар,
Ийт кеп пишек қулағиға
сирға тағар,
Ҳа, кучиңнен, ҳам кўк тайхар,
ҳам кўк бабай!

Сен бӧмасаң бӧзбалада
кисе касел,
Жав ичиде гўшлер сасип,
айнип асел,
Кўпти кўрген ел ағаси
бӧлип вӧсал,
Ҳа, кучиңнен, ҳам кўк тайхар,
ҳам кўк бабай!

Сени кўрсе қурбақаға
пар чиғади,
Урғачиниң авзи палван –

нар чиғади,
Жетмиш жиллиқ жӧғатқаниң
бар чиғади,
Ҳа, кучиңнен, ҳам кўк тайхар,
ҳам кўк бабай!

Тикенеке какуликти
қӧндирғансан,
Бу дунйеде жӧхти жӧйип
жӧндирғансан,
Зӧм шайтанди жӧлиңа сап
кўндиргенсен,
Ҳа, кучиңнен, ҳам кўк тайхар,
ҳам кўк бабай!

Мен-мен деген жузгирлерди
жандирғансан,
Раса балент давушларди
тиндирғансан,
Сӧмлардиңам белин қисип
синдирғансан,
Ҳа, кучиңнен, ҳам кўк тайхар,
ҳам кўк бабай!

Сен бӧмасаң текис жӧлда
жар чиғади,
Ел данаси кенг давреден
хар чиғади,
Елди баққан, парча нанға
зар чиғади,
Ҳа, кучиңнен, ҳам кўк тайхар,

ҳам кўк бабай!

Сен қолласаң шайтанниңам
тили узун,
Вўтирикчи, кал, наймиттиң
жöли узун,
Дана қалип, надаННардиң
қöли узун,
Ҳа, кучиңнен, ҳам кўк тайхар,
ҳам кўк бабай!

Қияматли дöслардиям
ажратқан сен,
Миллион жиллиқ арғамчини
қақратқан сен,
Вöхшамаған туйуннерди
вöхшатқан сен,
Ҳа, кучиңнен, ҳам кўк тайхар,
ҳам кўк бабай!

Дöслардиям душман қилип
берип палли,
Ҳалик салип, бел синдирдиң
балли-балли,
Аслиде-ку енеӊ беззат,
атаң галли,
Ҳа, кучиңнен, ҳам кўк тайхар,
ҳам кўк бабай!

Дöслардиңам капесиге
вöт қöйған сен,

Чайин ичип, вўшек айтип
кўз вўйған сен,
Қанин ичип е тўймаған,
е тўйған сен,
Ҳа, кучиңнен, ҳам кўк тайхар,
ҳам кўк бабай!

Тумшуқ тихсаң бир хил жайда
дўслар араз,
Намазхан бир мўмин жигит
чўчқадай мас,
Ағайинди талаштирма,
қил енди бас,
Ҳа, кучиңнен, ҳам кўк тайхар,
ҳам кўк бабай!

Байқуш филди жасқанчақ қип,
қип тавушқан,
Ҳамме ишке тумшуқ тиғип
аралашқан,
Ата минан уллар душман,
жағалашқан,
Ҳа, кучиңнен, ҳам кўк тайхар,
ҳам кўк бабай!

Сен бекевул бир хил иште
бектир вўшек,
Тағa-жиен, бўлелерем
ийтли – пишек,
Бургелерге тўлип кетер
кўрпе-тўшек,

Ҳа, кучиңнен, ҳам кўк тайхар,
ҳам кўк бабай!

Сен хаҳлесең ғийбат-вўшек
жим сасийди,
Қудағийлар димағидан
дим сасийди,
Етлигене ширбаз гўши
қум татийди,
Ҳа, кучиңнен, ҳам кўк тайхар,
ҳам кўк бабай!

Еврö минан вўзиң бöлип
вöйнаш-ашна,
Бир-бириңе нағмаю-наз
қип карашма,
Баъзи пайтда екевиңем
қанға ташна,
Ҳа, кучиңнен, ҳам кўк тайхар,
ҳам кўк бабай!

Бир нағмаман шайтандиям
жöлихтирған,
Шер билекли жигитлерди
талихтирған,
Даву-далбе, ким жöлихса
улахтирған,
Ҳа, кучиңнен, ҳам кўк тайхар,
ҳам кўк бабай!

Батқақларға батқан ишти

жиргизгич сен,
Турмас тири – мурделерди
турғизғич сен,
Бесаватти институтқа
киргизгич сен,
Ҳа, кучиңнен, ҳам кўк тайхар,
ҳам кўк бабай!

Сен мөл бөсаң қабахларам
ачиқ бөлар,
Қайға барсаң насибелер
чачиқ бөлар,
Бөмасаңам тазза вўмир
балчиқ бөлар,
Ҳа, кучиңнен, ҳам кўк тайхар,
ҳам кўк бабай!

Жуз кўришмес душманнарди
қилип сирдаш,
Авуз - бурун вўбиштирип
қип қариндаш,
Қизин - келин, улин - куев
қип башма – баш,
Ҳа, кучиңнен, ҳам кўк тайхар,
ҳам кўк бабай!

Қабақ ачсаң чўллерде сув
ағип қалар,
Баҳар бөлип, қушлар қанат
қағип қалар,
Лақайимниң китаплери

чиғип қалар,
Ҳа, кучиңнен, ҳам кўк тайхар,
ҳам кўк бабай!

2007 йил, август.

АБДУВАҲЁБҚА

Дунйе деген шундай екен,
бирев гадей, бирев-чи бек.
Бирев уй ап, қаср салиб,
бирев пулсиз вötири тек.
Биревиде қöш-қöш машин –
биревде жöқ ҳарам ешшек.
Бирев гўшке бўкип, бирев –
нанға тöяр сийрек-сийрек.
Парве қима ачиқ кўкрек,
сен ғам жеме дайра журек,
Жаратқанниң бизлергеем,
атағани бöса керек!

Бирев адахларда қалип,
бирев вўтер тўрлеп-тўплеп.
Бирев жарамас енишке –
бирев чабар вўрлеп-вўрлеп.
Бирев саяңа таъзим қип,
бирев сўгер гўрлеп-гўрлеп.
Парве қима ачиқ кўкрек,
сен ғам жеме дайра журек,
Жаратқанниң бизлергеем,
атағани бöса керек!

Биревдиң давлети ташип,
қараңа тунде жалтирар.
Чарасиз бир пулсиз байқуш –
тал табистанда қалтирар.
Пули бар жӧхти жӧндирип,
пулсиз ашини алдирар.
Парве қима ачиқ кӯкрек,
сен ғам жеме дайра журек,
Жаратқанниң бизлергеем,
атағани бӧса керек.

Пул-мансепсиз илм деген,
жетип бӧмас манзил екен.
Бунда илмли жасқанчақ,
мал-давлетли дадил екен.
Биздеги бар мал дунйемиз –
дунйе сийған кӯңил екен.
Парве қима ачиқ кӯкрек,
сен ғам жеме дайра журек,
Жаратқанниң бизлергеем,
атағани бӧса керек.

2007 йил, сентябрь.

НАСАҲАТ

Аяхта куч бар екен,
жугиргиниң.
Уртиңда куч бар екен,
тукиргиниң.
Бундай бурун ҳамме вахт

бӧлабермес,
Бурниң барда ғайратман,
шуңгиргиниң.

Вӯмир вӯтсе бар кучем,
қачип қалар.
Елге жетер миеңем,
ачип қалар.
Баденнериң ачишип,
чанчип алар.
Куч бар екен ҳаликти,
илдиргиниң.

Ел ағаси вӧн беште,
чечен бӧлар.
Вӧн саккизде кучием,
бир чен бӧлар.
Вӧн тӧққизда давреге
баш бӧлади.
Жийирмада жӧлбарсдай
кучке тӧлар.
Куч барида кучиңди,
билдиргиниң.

Ақ ниетли жигитлер,
шӧх бӧлади.
Елди кӯрип кӯңнием,
тӧх бӧлади.
Жигиттиң айтқан габи
жерде қамас.
Чеченниң айтқан сӯзи –

вӧх бӧлади.
Ҳазиллешип дӧсларди,
кулдиргиниң.

Март жигитлер елини,
қӧрихлайди.
Ели азса, елимен,
арихлайди.
Шу улустиң белиге
қувват бӧлип,
Ели жиргич жӧлларди,
жарихлайди.
Ел бӧсаң, сен еллигиң
билдиргиниң!

2007 йил, апрель.

БОЙДАХЛИҚ ГАШТИ

(ҳазил)

Еркеклердиң абийири
хатин екен,
Хатинсиз кун чоғи вўчкен
вотин екен,
Жалғизлихта е жатмаң,
е жатиң екен,
Хатин кетип қазан
жуваятирмиз,
Бойдахлиқ гаштини
сураятирмиз.

Авқатқа еркектиң
қоли бармайди,
Шалаға-вотинға
жоли бармайди,
Еринип гирдиден
чўпчек қармайди,
Дутке дамди берип
қуваятирмиз,
Бойдахлиқ гаштини
сураятирмиз.

Гаҳ куйиб, гаҳиде
пишмей авқатлар,
Тамахлар тақиллап,
тақ боп тақатлар,
Ач қаринға жахмай
гуруҳ-суҳбатлар,
Нанға пияз қошип
ураятирмиз,
Бойдахлиқ гаштини
сураятирмиз.

Изғирин бу қишта
куннерем сабил,
Хатин жилитмаса
жилимас кўңил,
Печкеге жанашсаң
ичи тола кул,
Енкейип куллерди
алаятирмиз,
Бойдахлиқ гаштини

сураятирмиз.

Хатинсиз имиллап
ишиң питмейди,
Бул байқуш бойдақ деп,
вахтам кутмейди,
Қарин қуралмаса
куниң вўтмейди,
Турпти тўрт бўлек қип
тураятирмиз,
Бойдахлиқ гаштини
сураятирмиз.

Жатай десең қурғур
кўрпе тишлейди,
Билмедим, бойдахлар
қандай қишлайди?!
Хатинсиз етекте
қайтип ишлейди?!
Кўплерге ҳавесмен
қараятирмиз,
Бойдахлиқ гаштини
сураятирмиз.

Чиккаю, пикка боп,
вўтип бу куннер,
Буни тушунмейди
қойни бутуннер,
Бундай бойдахлихти
урсинда жиннер,
Ийт жатип, мирза боп

тураятирмиз.
Бойдахлиқ гаштини
сураятирмиз.

Таң атса шашилип
жўнеймиз ишке,
Ҳар қадам қошилип
ташвиш-ташвишке,
Чидаймиз биз қойип
тишлерди-тишке,
Ғижим кийим кийиб
жираятирмиз,
Бойдахлиқ гаштини
сураятирмиз.

Гуруңсиз дунйеем
туйнуксиз тандир,
Беш кунник дунйеде
тинмаған жандир,
Раҳатини билген
инсан - инсандир,
Улфетлермен суҳбат
қураятирмиз,
Бойдахлиқ гаштини
сураятирмиз.

2007 йил, 2 декабрь.

МИҢ ВЎШЕКЕ БИР ВЎШЕК

(ҳазил)

Таң атмасдан жийилмасдан,
Вўзи жатқан тўшеги.
Ҳар авулда башланади
Хатиннардиң вўшеги.

Ниме емиш, палан еркек,
Башқаға сўз қатипти.
Ахшам есе - бермен емес
Нарман қарап жатипти.

- Ешиттиңме, вўткен кун боп,
Ана уйде зор жанжал.
Бир-биримен ийтли пишек –
Бири – бириден малал.

- Шайир акем шеър язипти,
Бир сулувға зар, емиш.
Шеъридеем ул тилепти
Бирен габи бар, емиш.

- Паланчаям духи сасип,
Кўзлерием войнайди.
Қош хатини боса керек –
Ас авқатқа тоймайди.

- Палан еркек хатиниға
Тилла сирғалар таққан.
- Тили калте, тағадида
Адирға қазиқ қаққан.

- Қоли ачиқ, кисесиге

Пачке пулларди тиққан.
- Қой-қой вони кўп махтама –
Қошиғи билтир чиққан.

- Билтир мынав бузруклерди,
Зиярат қип қайтипти.
- Жоқ-жоқ асли бундай емес –
Намақуллар айтипти…

- Паланчаям дарсханада,
Қизларға берип сабақ.
Уйде вўмир шеригиге
Ачмайди сира қабақ.

- Паланчаниң ери ахшам,
Бўлек уйде ухлапти.
Жайиңизға жатиң, десе -
Хатинини дохлапти.

- Паланчаям чалбар, жолап,
Чешмейгене жатипти.
Байқуш хатин чечемен деп
Шуйтип, таңлар атипти.

- Буни ешит, ахшам анав,
Ерини зап қийнапти.
Еркегини накаут қип
Устун болип сийлапти.

- Еркеклердиң барисием,
Уйде беҳал, уйхучил.

Бир гаплери бар, кўчеде
Кўз войнап, гаплер дадил.

- Бир гўдеке кўзим тушти,
Уллариңниң тус вўзи.
Енесиңин қулағида –
Сениң сирғаңниң кўзи.

Ериң чатақ, сеннен жулип,
Шоникиге тиғади.
Вўн беш жиллиқ жоғатқаниң –
Кундешиңнен чиғади.

- Дарегиң жоқ, сениң ериң,
Елу-журтти кулдирген.
Писте тавда ешшегиге
Бир бавени миндирген.

- Келиб намаз башлап, ғафлет –
Уйхусидан воянди.
Алти жайди зиярат қип
Товбасиға таянди.

- Ана акемниң енеси,
Ул мейриге зар екен.
- Ули яхши, келинининң –
Кўнңи раса тар екен.

- Паланчиниң ери дайим,
Бир куннен соң дежурни,
- Енди башқа ниме десин –

Шўй деп ахлар вўзини.

- Во хатинниң ери такси,
Кунде байларди ташип.
Пул кўбейип, тумшуқ вўсип –
Кетти ҳаддиден ашип.

- Пулим жох деп, табистанда,
Тўрт ханали там салди.
Қағаниға инамарка –
Жап-жаңа машин алди.

- Паланчиям хатин амай,
Жири байқуш бежурек.
- Машинини зиңиллатип –
Вондаям боса керек.

- Ана акем, машин минип,
Кунде қаннап узақа.
Башқасиман қанниқ война п
Илдиргендир тузақа.

- Айнамниңам жамбашида,
Бирев жири какулли.
Чачти кесип бояшидан
Бўлек миллет шекилли.

- Салқин тушти ана акем,
Рассиядан кемейди?
- Хатини бар, жаширади
Биревге сир бермейди.

- Мынавсиям ертен-ахшам,
Рассияға жўнепти.
- Малдаванкани сағинған
Қалиң, десе кўнмепти.

-Нарғи акем банкке барип,
Улларидан пул апти.
Уч кун кемей ичип-жепти
Хатини бепул қапти.

- Қайнимдеем тумшуқ балент,
Бизге салем бермейди.
Хатинчасиям байбиче –
Чиғип пахта термейди.

- Ашиң пишмей ери-хатин,
Кўзин сузип келеди.
Вўзи хасис, елди жийип
Нан беришге вўледи.

- Биреви нас атип дайим,
Биреви папурускаш.
- Анав бахил, мынав жаман
Анавсиниң кўңни таш.

- Тохимланған ана ешшек,
Калтеклесең қашмайди.
Егесидей бахил, ҳаңрап –
Гапти-гапке қошмайди.

- Сийириям сумеңнеген,
Ҳавлимизди марайди.
Сути суюқ, қисир қағир –
Барсаң мўңреп қарайди.

- Алапари қурғур кунде,
Бизиң ийтти талайди.
Сал қойуврақ дутиң чихса
Келип қазан жалайди.

- Пишегием егесидей,
Кузек қисир қалади.
Чишқан қалип, ҳавлимизден
Чорчип чимчиқ алади.

- Тавуқлари хоразиман,
Жашинбавуқ войнайди.
Таң атмастан ҳир-ҳирлашип
Ухлағали қоймайди.

- Буям майли хорази кеп,
Тавуғимди қувади.
Қурип кеткир тавуғимам
Шоникиде тувади.

- Чибичием чибжиңнаған,
Егесиге вохшайди.
Байқуш такем, кўрсе куйип
Ишқ дардиден қахшайди.

- Қирғининиң ана қойи,

Жилда егиз тувади.
Қозилари раса бахил –
Бизикини қувади.

- Савған сути саз уюмай,
Қатихлари ачийди.
Ҳамме уйи тола бурге -
Барсаң тенең қичийди.

- Кундуз барсаң чибиннари,
Леплериңди жалайди.
Қаш қарайса қирғинининиң –
Пашшалари талайди.

- Нан жавубем билегимди,
Жизиллатти тандири.
Вотинидан жағай десем –
Чағиб алди замбири.

- Шо накастиң вочағиға,
Пиширей десем ашти.
Қирғинининиң воти келип –
Вўңириме тармашти.

- Мали-ҳали вўзидей боп,
Биз байқушти талаған.
Вўзи шайтанға дарс берип –
Жилан жаву жалаған.

- Наннариям аллетавур,
Унлариям мители.

Вўзидеем қишин-жазин –
Бардир калте жўтели.

- Мына хатин кўйлек учун,
Юз долларди тўледи.
Бир айда бир гап войинға
Вон долларға вўледи.

- Анавсида тумшуқ балент,
Рассияда уллари.
Жейиш, кийиш зор, гап дадил –
Кўбейгенда пуллари.

- Кунде базар қаннап, бекар –
Савурғинча пулларди.
Жалт-жулт киймей, вўлемекен
Уйлентирсе улларди.

- Мынавсиям тинмай қалди,
Ҳар айда бир қидирип.
Тапқан пулин жолға сарфлер
Тўгерегин кулдирип.

- Ана хатин қудағийға,
Қош табахлап тўгеди.
Бизгеем бир аш қил десек –
Малал болип сўгеди.

- Анавсиям вўзи учун,
Пул сарфлейди дастелеп.
Тадбирлерге пул жийишқа

Қошилмайди – бетареф.

- Чақирсағам-чақирмасақ,
Тодайлашип келеди.
Бепарасат қури-келип –
Бир кулчеге вўледи.

- Ана хатин ери минен,
Тал тушкечей жатади.
Хамирларини ачитип
Шамғачей гап сатади.

- Мынавсиям қизи учун,
Бахмал кўрпе пичеди.
Тамағиға, чай самастан –
Қайнақ сувди ичеди.

- Бир қазан аш ниме деген,
Қимайди шони еплеп.
Мейман кесе чақирмайди
Биз байқушларди еслеп.

- Айтмасаям басип барип,
Палавини урамиз.
Ахшам жатип, пешиннен соң
Жайимиздан турамиз.

Ериниңем тили узун,
Бар шумлихти биледи.
Баримизди восал қилип
Устимизден куледи.

Пул бер десең ҳаммесиниң
Қайнап журек зардеси.
Вужудини вораб алар
Қаттилихтиң пардеси.

- Анавсиниң баласиям,
Аш-авқатқа тоймайди.
Кўзи войнап, дастарханди
Бошатмаса қоймайди.

- Ана қизам ерте турип,
Ҳавлини шипирмайди.
Айнаси раса уйхучил,
Чашкегечей турмайди.

- Мынавсиниң баласиям,
Енесиге тайяр дум.
Теңқурларини туртеди
Енесиге вохшап шум.

- Анавиниң қизи ерке,
Ули беెп, даңгесе.
Укелерини дохлайди
Енеси ишле, десе.

- Ана мештиң балалари,
Енесиниң тус вўзи.
Пулди кўрсе миң метрден
Лавуллап жанар кўзи.

- Эй аяллар, бизлер майли,
Парзентлерди қойиңар.
Шо жашларға ташлар атмай
Бар вўшеке тойиңар.

Гирдлеринде ким бомаса,
Ғийбат қилип ағинча.
Саксен гўрге салип, алип,
Яна қайтип сағинча.

Товба деңер, товбаниям,
Худа суйген айтади.
Вўшек қойув боған жерден
Бар барекет қайтади.

Худайжани гуруңлер кўп,
Яхши гаптен башлаңар.
Бекарлихтан зериксеңер
Тандир салип ташлаңар.

Шу тандирға кулче жавуп,
Елден дувалар алип.
Ахиретте азиқ учун
Аған дувани салип.

Маҳшар кунде шу дувалар,
Жаннетлерге жоллайди.
Периштелер гуваҳ боса
Жаратқанам қоллайди.

Вўшеклерге иргешкенлер,

Арасатта қалади.
Ахиретте зулметлерден
Вўз жайини алади.

Яхшилиғам, жаманлиғам –
Во бунйеде ҳисапта.
Вўшек сўзди гапиргенем
Ешитгенем аззапта.

Мен язған бу гап-гуруңлер,
Вўшеклерге жирмейди.
Шуйтип аччи гапирмесем
Қулахларға кирмейди.

Мақседимиз – ҳар давреде,
Ақил, дана баш босин.
Панд-насаҳат, амру-маъруф –
Гўшли, тўшли аш босин.

Яхши габу, яхши суҳбет,
Яхшиларға жолдашдир.
Яхшилардиң давресиге –
Фақат даналар башдир.

Жаманнарда журек тола,
Ғийбат, вўшек, гумандир.
Хасиетсиз даврелерде –
Жилавбаши шайтандир.

Шайтанға ҳай берип, дилде
Яхшилихлар жай босин.

Ҳикмет айтқан, ҳикмет тавуп
Абийирли бай босин.

Кўңли вўсип, бай боп елдиң –
Мукаммал боп имани.
Жолиң ақ боп, заман болар -
Яхшилардиң замани.

* * *

Меннен малал бомаңизлар,
Қарғап ҳар бир гап-гаштек.
Сизлер айтқан миң вўшеке
Енди яздим бир вўшек…
2007 йил, ноябрь.

БОЙДАХТИҢ ГИЛАСИ

Ат дегидей атим жӧқ,
Минген атим тайғана.
Ҳали бизге хатин жӧқ,
Суйген қизим айғана.
Тузувгене уйим жоқ,
Далан-дурун жайғана.
Мали-дунйем жӧх деген,
Атамизам байғана.
1995 йил, апрель.

ЖЕТИМЛИКТИҢ ЖАМАНИ

Ешитмеген сўз жетим,

Киймей тӧзған бўз жетим.
Егин вўсмес жер жетим,
Елиден безген ер жетим.
Дайраси жӧқ сел жетим,
Беклери жӧқ ел жетим.
Балиғи жӧқ кўл жетим,
Дуваси жӧқ қӧл жетим,
Қаригенде жӧлдашидан айрилса,
Бариденем шӧл жетим.

2004 йил, ноябрь.

ДОМБИРАМАН АЙТИШУВ

Ҳайванаттиң биреви,
Байтал бӧлар.
Тар пейилде насибең
Қайтар бӧлар.

Ҳайванаттиң биреви,
Ечки бӧлар.
Кеч уйленсе тўлием
Кечки бӧлар.

Ҳайванаттиң биреви,
Қӧй бӧлади.
Кең пейилли ҳавлиде
Тӧй бӧлади.

Ҳайванаттиң биреви,
Сийир бӧлар.
Жавли жерге ағайин.

Уюр бўлар.

Ҳайванаттиң биреви,
Тай бўлади.
Суйгениңди суйдирсең
Ай бўлади.

Ҳайванаттиң биреви
Ат бўлади.
Сийлашмаған ағайин
Ят бўлади.

Ҳайванаттиң биреви,
Тана бўлар.
Авур кунде ағайин
Пана бўлар.

Ҳайванаттиң биреви,
Қўшқар бўлар.
Палвани кўп еллерем
Ашқар бўлар.

Ҳайванаттиң биреви,
Кийик бўлар.
Беклери кўп еллерем
Буюк бўлар.

Ҳайванаттиң биреви,
Қўзи бўлар.
Кўпти кўрген дананиң
Сўзи бўлар.

Кўпти кўрген дананинг,
Сўзи вўрел.
Жулдузларди кўзлеген
Кўзи вўрел.
Тафтиде нан пишувчи
Жузи вўрел.
Елди деген, ел деген
Вўзи вўрел.

2002 йил, август.

ДОМБУРАМ

(Сумбула Алматовани тинглаб)

«Домбурам сени ким жонди,
Башиңа булбул қонди.
Сени жонған устаниң –
Бармағидан бал тамди».

«Зареңлердиң астидан,
Зариллаб аған домбурам».[6]
Зардалиниң постидан –
Парлаб аған домбурам.

«Пистелердиң астидан,
Пичиб аған домбурам».
Жийделердиң шахидан –
Чечиб аған домбурам.

[6] Қўштирноқ ичидаги мисралар деярли барча соқилар репертуарларининг муқаддимасида учрайди.

Жаңғақлардиң астидан,
Жийиб аған домбурам.
Шапталиниң шахидан –
Ийиб аған домбурам.

Чинарлардиң чатидан,
Сайлаб аған домбурам.
Тупек қип яр чачидан –
Байлаб аған домбурам.

Айлаб ишлеп теңгелер,
Териб аған домбурам.
Ат бағип аппақ тулпар –
Бериб аған домбурам.

«Сўйле домбурам тар минан»,
Тупегиң байлай зар минан.
Елимиз бизди қолласин –
Намус минан, ар минан.

Тилла тупек сайланар,
Сайлап бойниңа байланар.
Куйле домбурам воянсин –
Ухлаб жатқан айналар.

Куйлегин чил-чил босин,
Таш журеклер сапали.
Соң елдием войлатсин –
Истеъдодлар вобали.

Кулаятир бизге ай,

Кўпху деп елиңде бай.
Намусидан кишнеди –
Қотанда Лақайи тай.

Домбурам бугун сен жолдаш,
Керекме бизди қоллаш?!
Бизди Худа қоллайди –
Ҳич бомасин журек ғаш.

Куйле домбурам нечелер,
Ҳам кундуз, ҳам кечелер.
Нағмаларға жор босин –
Алчаңнаған чечелер.

Давремизде войнасин,
Ҳам жигит, ҳам парилер.
Бизге Худайчи босин –
Ҳам жашу, ҳам қарилер!
2008 йил, 11 февраль.

ВЎЗИМДИКИ ВЎЗ ЕКЕН

Биревдиң палавидан,
Қазанда жавум тайин.
Бегананиң қиридан
Вўзимниң тавум тайин.
Миннети кўп жилувдан,
Вўчахта вўтин тайин.
Базардағи сулувдан
Уйдеги хатин тайин.
2000 йил, декабрь.

ДАНГЕСЕ

(ҳазил)

Иш десеңер бабайман,
Тинч жайимнан бежайман.
Тўшеке киргеннен сөң -
Мен бөзбала, лақайман.

Ишлей десем балтам жөқ,
Тиленгели халтам жөқ.
Пул сөрама хатинжан –
Сағиремен – атам жөқ.

Ишлесем арқам жавур,
Кандик тепсем – белавур.
Ешшек жилдирай десем –
Кўңнимем алле тавур.

Иш деме бөш паллем жөқ,
Ешшегиме халлем жөқ.
Вөраза туталмайман
Таребиге саллем жөқ.

Таҳретке уйим шаппет,
Ҳамсаяман бетме-бет.
Ахшами чиғай десем –
Қурғур ийтим беҳужжет.

Намашамнан башимда,
Шерик жегич ашимда.

Қара пишектен қөрқип
Таң атқинча қашимда.

Шамаллаш вўз хөшимда,
Тағара жамбашимда.
Шамнан сөң ажине кўп
Вўлмейин шу жашимда.

Хатин вўзиң барсан саз,
Ажинеге вўзиң бас.
Инсу-жинсу, париниң –
Бариге вўзиң устаз.

Вўзиң жанима қалқан,
Авзума салип талқан.
Гилемде ухлап қасам –
Кўтерип ап жатқизған.

Жаталмайман ҳавлиде,
Кең супаниң лебиде.
Уйде жатай жаздаям –
Димихсамам майлиге.

Хатиним каш-кашлейди,
Кең супаға башлайди.
Уйде жатайиқ десем –
Меш қарнима мушлайди.

Табистанда таң узақ,
Тўрт тарефимем тузақ.
Қөрқип вөртада жатип

Қара кунди қилип ақ.

Учуқа тӧлиб лебим,
Зап зирқирайди белим.
Кузек бӧп кирсек уйге
Жетмесиден ажелим…

2007 йил, июль.

ТОЙДАН ТОПИҚЧАЛАР

Тӧй қиламан ат қӧшқин,
Душман кўрер зат қӧшқин.
Қӧтир ечкиң мал емес
Ҳич бӧмаса тай қӧшқин.
* * *
Тӧйда тиллер тийилсин,
Бӧйлар жерге ийилсин.
Тӧй жеп кулген тӧйчиниң
Еки кўзи вӧйилсин.
* * *
Вӧяқ, бу яқ қӧшхана,
Дастарханнар бӧшқана.
Қудағийлар қарниям
Қӧш қабатли ашхана.
* * *
Қӧшханада тӧй бергин,
Сӧйиш учун қӧй бергин.
Қӧй бермесең, тӧйчиға
Тӧйханадан жай бергин.
* * *
Мейман барса аш қӧйғин,

Қөш қөлини бөш қөйғин.
Аш қимасаң атқали
Панжесиге таш қөйғин.
* * *
Мейман бөса жим бөсин,
Чирайли гуруң бөсин.
Вўшегу-ғийбет қиғич
Шум мейманнар гум бөсин.
* * *
Мейман кесе хөш дегин,
Уйдиң тўри бөш дегин.
Хөжаи Хизир ҳисаплеп
Мейман келди аш, дегин.
* * *
Меним қадрим пул екен,
Сениң қадриң пул екен.
Дөслиқ, хишлиқ, жигарлик
Шу пулларға қул екен.

1999 йил, апрель.

ҚУДАҒИЙДИҢ ҲАСРЕТЛЕРИ

Кеген едик жөл жирип,
Бөхчаларди төлдирип.
Барисиге қөш сарпай
Қадесини мөл қилип.
Алти қатар жук минен
Бөмағанди бөлдирип.
Қудағийи қурисин
Сийламади төйдирип.
Сарпайиям нимкале

Кўзимизди вўйдирип.
Уйимизге жўнетди
Чаймен, аштан вўлтирип.

* * *

Булкиллеген авқатиңиз ҳич пишмеди,
Қудағий боп байқуш қарним ҳич шишмеди,
Янга кеп гўш чайнамаған тиш-тишмеди,
Қаттилиғиңиз бар босин, қудағийжан!

Вочахдаги қазаниңиз қайнамади,
Катте тойда журек азип, жайнамади,
Тамақ тушип, гапиргидей гап қамади,
Қаттилиғиңиз бар босин, қудағийжан!

Дамленген аш дамлеп қалди, бузилмади,
Пишкен авқат лагеннерде сузилмеди,
Шу қазаннан ҳич умидим узилмеди,
Қаттилиғиңиз бар босин, қудағийжан!

Қуда ширбаз сойди, тойип гўш жемедим,
Қудағийға вохшап жав жеп какирмедим,
Сизди кўрип, дунйегеем қол сермедим,
Қаттилиғиңиз бар босин, қудағийжан!

Қуда деген уйде турмас - даш адами,
Аял қазанниң егеси – баш адами,
Бир хиллари дўлте, кўңни таш адами,
Қаттилиғиңиз бар босин, қудағийжан!

Қудағийлар алти қабат сарпай киер,
Қуда болип, бир-бирини қоллап суер,

Биз байқушқа шир-ширлаған тетрон тиер,
Қаттилиғиңиз бар босин, қудағийжан!

Келин аған қоли ачиқ, март болади,
Тойға қиған кўп давлеттен гарт болади,
Бир хил янга ҳапта жатип дарт болади,
Қаттилиғиңиз бар босин, қудағийжан!

Кўйлек-лата кўңиллерди жаралайди,
Дос-душманнар сизди сўгип, қаралайди,
Ҳар бир тойда шайтан аңнип маралайди,
Қаттилиғиңиз бар босин, қудағийжан!

Елге қараң – лаген-лаген гўш қояди,
Қудағийға калле, пачче тўш қояди,
Бир хиллари шакереппен кўз вояди,
Қаттилиғиңиз бар босин, қудағийжан!

Булкиллеген авқатиңиз ҳич пишмеди,
Қудағий боп байқуш қарним ҳич шишмеди,
Янга кеп гўш чайнамаған тиш-тишмеди,
Қаттилиғиңиз бар босин, қудағийжан!
1998 йил, март.

ЖАРАТҚАН ЕГЕМ!

Чумалиниң меҳнетини бер,
Ҳатем Тайдиң давлетини бер.
Марттиң қўлини бер,
Жийрен аттиң жўлини бер.
Арсланниң арини бер,

Қирли тавдиң қарини бер.
Алпöмиш билегини бер,
Лачинниң журегини бер,
Елимниң тилегини бер.
Сöң:
Кең бахтиң сўлимини бер,
Бургуттиң вўлимини бер![7]
2005 йил, июль.

* * *

Учаятқан ақ каптер,
Бас қилай, тöлди даптер.
Жаратқан парвердигер
Ҳаммемизге инсаф бер!

[7] Бургут орият тимсоли сифатида қариб ожиз ҳолатга келганида ўзининг бу ҳолатига ўзгалар нигоҳи тушмаслиги учун юксак чўққили қояларни ихтиёр этиб, ўша ерда фано йўлини танлайди.

Насриддин Лақай (Назаров) – 1962 йилнинг 16-июлида Тожикистон Республикасининг Вахш туманида туғилган. Сиёсий фанлар доктори (2005 й.). Камолиддин Беҳзод номидаги Миллий дизайн институти профессори (2006 й.).

«Мустақиллик ва миллий-этник жараёнлар» (Тошкент, 2004. 7,0 б.т.); «Мустақиллик шароитида этноижтимоий жараёнлар» (Тошкент, 2005. 7,3 б.т.) монографияларининг, тўртта рисола, ўнга яқин ўқув-услубий қўлланмалар ҳамда юздан ортиқ илмий мақолалар муаллифи.

Муаллифнинг «Лақайлар: баъзи сўзлар ва ибораларнинг диалектологик мазмуни» (Тошкент, 2005. 13 б.т.); «Муҳаммад Иброҳимбек Лақай» (Тошкент: IFEAC, (Рабочие документы ИФЕАК, №20) 2006. 21 б.т.); «Муҳаммад Иброҳимбек Лақай» (Тўлдирилган иккинчи нашри) Т: IFEAC, (Рабочие документы ИФЕАК, №24. 2007. 21,5 б.т.); «Лақайлар этнографияси» (Тошкент, 2007. 5,5 б.т.); «Лақайлар: этнография, лингвистика ва фольклор» (Тошкент, 2007. 18,0 б.т.) илмий асарлари нашр этилган.

«Онажоним Лақайим» китоби муаллифнинг дастлабки шеърий тўпламидир.